

Osobitná správa

Chemické nebezpečenstvá v našich potravinách: politika EÚ v oblasti bezpečnosti potravín nás chráni, čelí však výzvam

(podľa článku 287 ods. 4 druhého pododseku ZFEÚ)

EURÓPSKY
DVOR
AUDÍTOROV

OBSAH

	Body
Termíny a skratky	
Zhrnutie	I - V
Úvod	1 - 17
Rozsah auditu a audítorský prístup	18 - 21
Pripomienky	22 - 69
Model EÚ pre bezpečnosť potravín vo vzťahu k chemickým látkam je vo svete referenčným vzorom	22 - 38
Prednosti modelu EÚ spočívajú v niekoľkých špecifických prvkoch	23 - 34
Potraviny dovezené z krajín mimo EÚ musia spĺňať normy EÚ	35 - 38
Výzvy pre model	39 - 69
Niektoré prvky právnych ustanovení EÚ si ešte vyžadujú zavedenie alebo určité opatrenia	40 - 41
Testuje sa udržateľnosť modelu EÚ pre bezpečnosť potravín	42 - 45
Obmedzenia systému kontroly	46 - 69
Závery a odporúčania	70 - 76
Príloha I – Chemické látky regulované v právnych ustanoveniach EÚ o potravinách a krmivách	
Príloha II – Príklady chemických látok, ktoré môžu byť prítomné v potravinách, a ich súvisiace účinky	
Príloha III – Príklady neúplných právnych ustanovení	
Odpovede Komisie	

TERMÍNY A SKRATKY

ARfD:	Akútna referenčná dávka (<i>Acute Reference Dose</i>)
Dohoda o uplatňovaní sanitárnych a fyto-sanitárnych opatrení:	Sanitárne a fyto-sanitárne opatrenia
Dovozná tolerancia:	Znamená maximálnu hladinu rezíduí stanovenú pre dovezené výrobky, aby boli splnené potreby medzinárodného obchodu: – keď použitie účinnej látky v prípravku na ochranu rastlín nie je na danom výrobku v rámci Spoločenstva povolené z iných dôvodov, ako je verejné zdravie pre konkrétny výrobok alebo konkrétne použitie, – alebo keď je vhodná iná hladina, pretože súčasná maximálna hladina rezíduí platná v Spoločenstve bola stanovená z iných dôvodov, ako je verejné zdravie pre konkrétny výrobok alebo konkrétne použitie.
EFSA:	Európsky úrad pre bezpečnosť potravín
EMA:	Európska agentúra pre lieky
Endokrinné disruptory:	Chemické látky, ktoré môžu pri určitých dávkach narušiť endokrinné systémy (t. j. žľazy a hormóny, ktoré tieto žľazy produkujú). Tieto disruptory môžu spôsobiť rakovinové nádory, vrodené anomálie a iné vývinové poruchy.
FAO:	Organizácia OSN pre výživu a poľnohospodárstvo (<i>Food and Agriculture Organisation of the United Nations</i>)
FDA:	Americký úrad pre potraviny a lieky (<i>U. S. Food and Drug Administration</i>)
GATT:	Všeobecná dohoda o clách a obchode (<i>General Agreement on Tariffs and Trade</i>)
GR SANTE:	Generálne riaditeľstvo pre zdravie a bezpečnosť potravín
HACCP:	Analýza nebezpečenstva a kritické kontrolné body (<i>Hazard Analysis and Critical Control Points</i>)

Kódex:	<i>Codex Alimentarius</i> alebo potravinový kódex je súbor noriem, usmernení a kódexov postupov prijatých Komisiou <i>Codex Alimentarius</i> . Komisia <i>Codex Alimentarius</i> je hlavnou časťou spoločného programu FAO/WHO pre potravinové normy a organizácie FAO a WHO ju zriadili na ochranu zdravia spotrebiteľov a podporu poctivých praktík v obchodovaní s potravinami.
MHR:	Maximálne hladiny rezíduí
Oznámenie o riziku:	Vzájomná výmena informácií a názorov v priebehu procesu analýzy rizika o ohrozeniach a rizikách, faktoroch súvisiacich s rizikom a vnímaní rizík medzi tými, ktorí vyhodnocujú riziko, tými, ktorí sa zaoberajú riadením rizika, spotrebiteľmi, krmivárskymi a potravinárskymi podnikmi, akademickou obcou a inými zainteresovanými stranami. Táto výmena zahŕňa objasňovanie zistení z vyhodnocovania rizika a podkladov pre rozhodnutia súvisiace s riadením rizika.
PDP:	Prípustný denný príjem
PPKP:	Prevádzkovatelia potravinárskych a krmivárskych podnikov
Rastlinné výťažky:	Rastlinné výťažky z rastlín, rias, húb alebo lišajníkov sa na trhu EÚ stali všeobecne dostupné vo forme výživových doplnkov. Ako príklad môžeme uviesť ginko, cesnak a všehoj ázijský (ženšen). Takéto výrobky sa spravidla označujú ako prírodné potraviny. Je možné ich zakúpiť bez predpisu v lekárňach, supermarketoch, špecializovaných obchodoch a cez internet.
Regulovaná zložka potravín:	Regulované zložky potravín sú tie, ktoré musia mať v súčasnosti povolenie na uvedenie na trh. Patria sem chemické látky, ktoré sa používajú ako prídavné látky v potravinách, potravinárske enzýmy, arómy, dymové arómy a zdroje vitamínov a minerálov pridávaných do potravín.
Riadenie rizika:	Proces odlišný od vyhodnotenia rizika, pri ktorom sa zvažujú voľby postupov na základe konzultácií so zainteresovanými stranami, posudzuje vyhodnotenie rizika a iné opodstatnené faktory a v prípade potreby vyberajú vhodné možnosti prevencie a kontroly.
Systém rýchleho varovania pre potraviny a krmivá (RASFF):	Systém rýchleho varovania pre potraviny a krmivá (<i>Rapid Alert System for Food and Feed</i>) umožňuje orgánom členských štátov zodpovedným za kontrolu potravín a krmív (orgány členských štátov EÚ-28 pre bezpečnosť potravín, Komisia, EFSA, ESA (Dozorný úrad EZVO), Nórsko, Lichtenštajnsko, Island a Švajčiarsko) poskytovať si navzájom informácie o opatreniach v reakcii na vážne zistené riziká v súvislosti s potravinami a krmivami. Poskytuje nepretržitú službu,

ktorá má zabezpečiť, aby boli s úrne oznámenia spoločne a efektívne odoslané a prijaté a aby sa na ne odpovedalo.

UMV:

Určené miesta vstupu

**Vyhodnotenie
rizika:**

Vedecky podložený proces pozostávajúci zo štyroch krokov: identifikácia ohrozenia, charakteristika ohrozenia, vyhodnotenie miery vystavenia riziku a charakteristika rizika.

WHO:

Svetová zdravotnícka organizácia

WTO:

Svetová obchodná organizácia

ZHRNUTIE

I. Bezpečnosť potravín je pre EÚ významnou prioritou, má vplyv na všetkých občanov a je úzko prepojená s obchodnými politikami. Politika EÚ v oblasti bezpečnosti potravín má za cieľ zaručiť vysokú mieru ochrany ľudského života a zdravia a chrániť občanov pred tromi typmi nebezpečenstiev v potravinách: fyzickými, biologickými a chemickými.

II. Tento audit bol zameraný na chemické nebezpečenstvá a naša audítorská otázka znela:

„Má model EÚ pre bezpečnosť potravín pevný základ a je náležite uplatňovaný tak, aby ochránil výrobky v EÚ, ktoré konzumujeme, pred chemickými nebezpečenstvami?“

Zistili sme, že model **má** pevný základ a vo svete je uznávaný. Zistili sme však tiež, že v súčasnosti je preťažený, pretože Komisia a členské štáty nemajú kapacity, aby ho uplatňovali v plnej miere.

III. Pokiaľ ide o ochranu pred chemickými látkami, model EÚ pre bezpečnosť potravín sa vo svete považuje za referenčný vzor a podľa Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) sa občania EÚ tešia jednej z najvyšších mier záruky bezpečnosti potravín vo svete. Prednosti modelu EÚ pre bezpečnosť potravín vyplývajú:

- a) z jeho štruktúry riadenia, v ktorej je zodpovednosť rozdelená medzi decentralizované agentúry EÚ a Komisiu a ktorá oddeľuje vyhodnocovanie rizika od riadenia rizika;
- b) z jeho cieľa posúdiť bezpečnosť chemických látok predtým, ako sa použijú v potravinovom reťazci;
- c) z jasného rozdelenia zodpovednosti medzi súkromným sektorom a verejnými kontrolnými orgánmi.

S cieľom zaručiť, že potraviny dovezené do EÚ spĺňajú tie isté prísne normy bezpečnosti, EÚ okrem toho vyžaduje, aby aj krajiny mimo EÚ dodržiavali normy EÚ.

IV. Identifikovali sme však výzvy, na ktoré sa v súčasnosti pri uplatňovaní modelu naráža. Konkrétne sme zistili, že:

- a) Na právnom rámci EÚ upravujúcom chemické látky v potravinách, krmivách, rastlinách a živých zvieratách sa stále pracuje a zatiaľ sa neuplatňuje v takej miere, ako sa

predpokladalo v potravinovom práve EÚ. Európsky úrad pre bezpečnosť potravín (EFSA), ktorý poskytuje vedecké poradenstvo, na základe ktorého sa formulujú právne predpisy a pravidlá a tvorí politika EÚ, má okrem toho nahromadenú nedokončenú prácu, a to aj v súvislosti s chemickými látkami. To má vplyv na riadne fungovanie častí systému a súdržnosť modelu ako celku.

Kontroly verejných orgánov môžu okrem toho tvoriť len malý podiel všetkých vykonávaných kontrol. Zistili sme, že kontroly niektorých členských štátov pokrývajú určité skupiny chemických látok častejšie ako ostatné a že právny rámec je taký rozsiahly, že pre samotné verejné orgány je ťažké plniť si všetky povinnosti, ktoré sú im pridelené. Najlepším spôsobom, ako zachovať model EÚ dôveryhodným je, ak budú verejné systémy kontroly doplnené kontrolami súkromného sektora. Avšak možnosť dosiahnutia synergického účinku medzi verejným a súkromným systémom kontroly sa zatiaľ ešte len preskúmava.

- b) EÚ sa snaží zaručiť, že dovezené potraviny spĺňajú prísne európske normy bezpečnosti. V súčasnosti EÚ na základe kritérií nebezpečnosti obmedzila používanie pesticídov. Rezíduá takýchto pesticídov sa však napriek tomu môžu tolerovať v produktoch dovezených do EÚ, ak sa pri vyhodnotení rizika preukázalo, že nepredstavujú riziko pre spotrebiteľov.
- c) Systém kontroly má svoje obmedzenia, pretože členské štáty mali ťažkosti stanoviť povahu opatrení na presadzovanie predpisov, ktoré sa majú prijať v prípade nedodržania pravidiel. Komisia okrem toho určila možnosti na zlepšenie svojich postupov v súvislosti s monitorovaním a presadzovaním právnych predpisov týkajúcich sa potravín.

V. Povzbudzujeme Komisiu k tomu, aby pokračovala vo vytváraní právneho rámca takým spôsobom, ktorý zachová ochranu občanov pred chemickými nebezpečenstvami, a na základe uvedených zistení predkladáme tri odporúčania: Komisia by mala:

- a) ako súčasť prebiehajúceho overovania právneho rámca týkajúceho sa potravín, krmív, živých zvierat a rastlín v rámci Programu regulačnej vhodnosti a efektívnosti (REFIT) posúdiť prípadné zmeny v právnych predpisoch upravujúcich chemické nebezpečenstvá

s ohľadom na schopnosť uplatňovať tieto predpisy dôsledne. Mala by nadviazať na už začatú prácu s cieľom podporiť komplementárnosť a stanoviť budúci postup, aby sa verejné orgány členských štátov v oprávnených prípadoch mohli vo väčšej miere spoľahnúť na kontroly, ktoré vykonáva súkromný sektor, s cieľom zlepšiť koordináciu a efektívnosť kontrol a udržateľnosť modelu EÚ pre bezpečnosť potravín.

- b) V súvislosti s rezíduami pesticídov v potravinách by Komisia mala vysvetliť, aké opatrenia prijme na zachovanie rovnakej miery uistenia pri potravinách vyprodukovaných v EÚ i pri dovezených potravinách a ako bude zároveň naďalej dodržiavať pravidlá organizácie WTO.
- c) Komisia by mala členským štátom poskytnúť ďalšie usmernenie k uplatňovaniu opatrení na presadzovanie predpisov. Komisia by mala tiež zaviesť do praxe možnosti, ktoré určila na zlepšenie svojich postupov v súvislosti s monitorovaním dodržiavania pravidiel EÚ týkajúcich sa potravín.

ÚVOD

1. Bezpečnosť potravín je pre EÚ a všetkých jej občanov významnou prioritou. Politika EÚ v oblasti bezpečnosti potravín, ktorej základom je primárna zodpovednosť súkromných prevádzkovateľov¹, má za cieľ ochrániť ľudí pred chorobami spôsobenými potravinami, ktoré konzumujú. Bezpečnosť potravín má potenciálne vplyv na zdravie všetkých občanov a úzko súvisí so zaistením voľného pohybu potravín a krmív pre zvieratá v rámci Únie i s uľahčením celosvetového obchodovania² s bezpečnými krmivami a bezpečnými a zdravými potravinami. Európske potravinové právo má za cieľ zaručiť „vysok[ú] úrov[eu] ochrany života a zdravia ľudí“³. Komisia zdôraznila význam tejto politiky a uviedla, že zaručenie toho, aby boli potraviny predávané v EÚ naďalej bezpečné, je stredobodom záujmu *Európy, ktorá chráni*⁴.
2. Podľa odhadov organizácie WHO týkajúcich sa celosvetového zaťaženia chorobami prenášanými potravinovým reťazcom⁵ je Európa jedným z najbezpečnejších miest na svete, pokiaľ ide o konzumáciu potravín.

-
- ¹ Prevádzkovatelia sú primárne zodpovední a) za zaistenie dodržiavania všetkých požiadaviek potravinového práva Únie a členských štátov (okrem iných aj požiadaviek v súvislosti s bezpečnosťou potravín), ktoré sa vzťahujú na ich činnosti a na podniky, ktoré sú pod ich kontrolou, a b) za vykonanie vlastných kontrol na tento účel. Ide o kľúčový prvok predchádzania potravinovým krízam, najmä pokiaľ ide o bezpečnosť potravín, pretože zavádza viaceré kontrolné body v potravinovom reťazci.
 - ² Celosvetový obchod sa riadi pravidlami organizácie WTO. EÚ aj jednotlivé členské štáty EÚ sú členmi organizácie WTO.
 - ³ Článok 5 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 z 28. januára 2002, ktorým sa ustanovujú všeobecné zásady a požiadavky potravinového práva, zriaďuje Európsky úrad pre bezpečnosť potravín a stanovujú postupy v záležitostiach bezpečnosti potravín (Ú. v. ES L 31, 1.2.2002, s. 1) (nariadenie o všeobecnom potravinovom práve).
 - ⁴ Európska komisia, *Food safety EU budget for the future* (Bezpečnosť potravín – rozpočet EÚ pre budúcnosť), 7. júna 2018 (https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/future_budget_factsheet_en.pdf).
 - ⁵ Svetová zdravotnícka organizácia, *WHO estimates of the global burden of foodborne diseases* (Odhady organizácie WHO týkajúce sa celosvetového zaťaženia chorobami prenášanými potravinovým reťazcom), epidemiologická referenčná skupina pre zaťaženie chorobami prenášanými potravinovým reťazcom, 2007 – 2015, ilustrácia 12, s. 80.

Čo sú chemické nebezpečenstvá v potravinách?

3. Účelom modelu bezpečnosti potravín je bojovať proti trom typom ohrození⁶: fyzickým⁷, biologickým⁸ a chemickým. Tento audit bol zameraný na chemické ohrozenia.
4. Všetky potraviny pozostávajú z chemických látok. Chemické nebezpečenstvá sú látky, ktoré majú potenciál vyvolať nepriaznivé zdravotné účinky a ktoré sa v potravinách vyskytujú buď prirodzene alebo sú do nich pridané počas výroby potravín alebo pri manipulácii s nimi (pozri **tabuľku 1**). Patria medzi ne niektoré prídavné látky, pesticídy a určité kovy. Rezíduá niektorých látok sa môžu zachovať a mať vplyv v ďalších článkoch potravinového dodávateľského reťazca alebo na rôzne kategórie výrobkov. Napríklad rezíduá pesticídov, ktoré sa použili pri pestovaní rastlín na krmivá, možno neskôr odhaliť pri testoch potravín živočíšneho pôvodu. Preto sa v súvislosti s modelom EÚ pre bezpečnosť potravín uplatňuje integrovaný prístup, ktorý zahŕňa opatrenia vzťahujúce sa na celý potravinový reťazec, od krmív pre zvieratá, zdravia zvierat, ochrany rastlín a výroby potravín až po spracovanie, skladovanie, prepravu, dovoz, vývoz a maloobchodný predaj. Chemické nebezpečenstvá môžu byť prítomné vo všetkých potravinách vrátane potravín z ekologickej poľnohospodárskej výroby⁹.

⁶ V článku 3 ods. 14 nariadenia (ES) č. 178/2002 sa „ohrozenie“ definuje ako biologický, chemický alebo fyzikálny faktor v potravinách alebo krmivách alebo podmienky, za ktorých potraviny alebo krmivá môžu vyvolať nepriaznivý účinok na zdravotný stav ľudí.

⁷ Fyzické ohrozenia sú objekty v potravinách, ktoré môžu po požití spôsobiť zranenie. Zvyčajne k nim dochádza pri manipulácii s potravinami, ktorá nie je zdravotne bezpečná, alebo náhodnou kontamináciou.

⁸ Biologickými ohrozeniami sú zárodky, ktoré môžu u ľudí vyvolať ochorenia. Patria sem parazity, vírusy a baktérie. Hlavným nástrojom na predchádzanie biologickým ohrozeniam je náležité uplatňovanie systému HACCP (analýza nebezpečenstva a kritické kontrolné body).

⁹ Potraviny z ekologickej poľnohospodárskej výroby sú potraviny, ktoré majú osvedčenie, že boli vyprodukované metódami, ktoré spĺňajú normy ekologického poľnohospodárstva. Súlad s týmito normami neznamena, že je v týchto potravinách vylúčená prítomnosť všetkých chemických nebezpečenstiev, ako sú kontaminanty.

Tabuľka 1 – Skupiny chemických nebezpečenstiev podliehajúcich regulácii zo strany EÚ, ktoré sú predmetom tohto auditu

Regulované zložky potravín	Prídavné látky v potravinách Potravinárske enzýmy Potravinárske arómy Zdroje živín (výživové doplnky/rastlinné výťažky)
Rezíduá v potravinovom reťazci	Krmné doplnkové látky Veterinárne lieky Pesticídy
Kontaminanty	Látky znečisťujúce životné prostredie Prírodné kontaminanty Kontaminanty vznikajúce pri procesoch
Materiály prichádzajúce do styku s potravinami	

5. Právny korpus Európskej únie upravujúci chemické látky v súvislosti s bezpečnosťou potravín je rozsiahly a fragmentovaný. EÚ prijala množstvo právnych predpisov¹⁰ pre každú konkrétnu oblasť (prídavné látky v potravinách, arómy, krmné doplnkové látky, pesticídy atď.) vrátane smerníc, nariadení, rozhodnutí a dohôd. Celkovo tento právny korpus reguluje približne 8 000 chemických látok (pozri **prílohu I**).

Zdravotné riziká súvisiace s chemickými nebezpečenstvami v potravinách

6. Účinky potravín obsahujúcich toxické množstvá chemických látok sa vyčíslujú ťažko. Štúdie o chorobách prenášaných potravinovým reťazcom často obsahujú menej údajov

¹⁰ Tromi z najdôležitejších právnych predpisov, ktoré sa netýkajú konkrétne chemických nebezpečenstiev, ale skôr bezpečnosti potravín ako celku, sú:

- Zmluva o fungovaní Európskej únie tvorí základ politiky EÚ v oblasti bezpečnosti potravín, pretože dáva EÚ právomoc konať v záujme verejného zdravia a ochrany spotrebiteľov,
- nariadenie (ES) č. 178/2002, ktorým sa ustanovujú všeobecné zásady a požiadavky potravinového a krmivového práva (nariadenie o všeobecnom potravinovom práve). Vymedzuje sa v ňom rámec pre rozvoj potravinového a krmivového práva na úrovni EÚ i členských štátov a vzťahuje sa na všetky fázy výroby a distribúcie potravín a krmív,
- nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 882/2004 z 29. apríla 2004 o úradných kontrolách uskutočňovaných s cieľom zabezpečiť overenie dodržiavania potravinového a krmivového práva a predpisov o zdraví zvierat a o starostlivosti o zvieratá (Ú. v. EÚ L 165, 30.4.2004, s. 1).

o chorobách a úmrtiach v dôsledku chemických nebezpečenstiev¹¹ ako infekcií spôsobených potravinami. Dôvodom môže byť skutočnosť, že poškodenia spôsobené mnohými chemickými nebezpečenstvami sa prejavajú až po dlhom čase a v niektorých prípadoch sú dôsledkom interakcie a kumulatívneho účinku na naše telo.

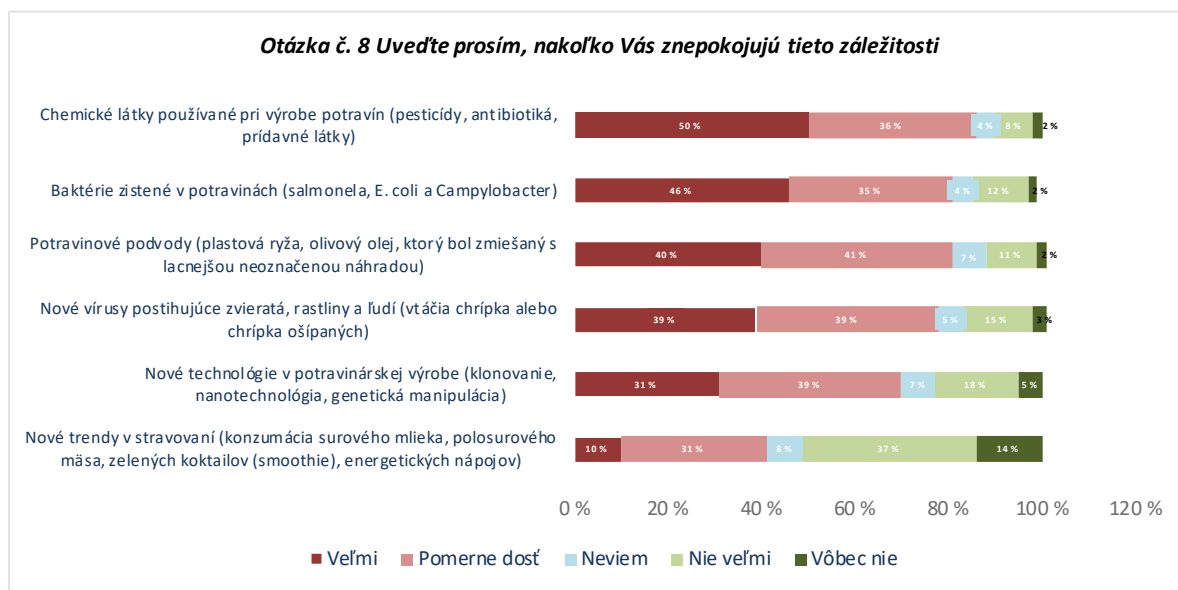
7. Spontánne sťažnosti o konkrétnom výrobku na trhu, ktorý prekračuje limity toxicity, sú preto pomerne zriedkavé. Systém kontroly riadený verejnými orgánmi (pozri **body 13 až 17**) zohráva kľúčovú úlohu pri ochrane spotrebiteľov pred potenciálnymi rizikami.

8. Chemické látky v potravinách – vrátane prirodzene sa vyskytujúcich látok – môžu pôsobiť ako endokrinné disruptory a antibiotiká používané na zvieratách môžu zvýšiť antimikrobiálnu rezistenciu. V **prílohe II** sa uvádzajú príklady nezanedbateľných zdravotných rizík súvisiacich s chemickými látkami v potravinách.

9. Keď sa občania pýtajú na obmedzený počet záležitostí v súvislosti s potravinami, odpovedajú, že to, čo ich najviac znepokojuje je používanie pesticídov, antibiotík a prídavných látok pri produkcii potravín. V nedávnej štúdii, ktorú na vypracovanie zadal úrad EFSA, sa uvádza, že 86 % respondentov bolo veľmi alebo pomerne dosť znepokojených používaním týchto látok pri výrobe potravín (pozri **ilustráciu 1**).

¹¹ WHO, *WHO estimates of the global burden of foodborne diseases* (Odhady organizácie WHO týkajúce sa celosvetového zaťaženia chorobami prenášanými potravinovým reťazcom), epidemiologická referenčná skupina pre zaťaženie chorobami prenášanými potravinovým reťazcom, 2007 – 2015, 3.12.2015. Ide o prvú a v súčasnosti najúplnejšiu štúdiu organizácie WHO o odhadoch chorôb prenášaných potravinovým reťazcom. Obsahuje údaje o štyroch chemických látkach (aflatoxín, kyanid v manioku, dioxín a alergény v podzemnici olejnej).

Ilustrácia 1 – Vnímanie rizík spojených s rôznymi záležitosťami – celá EÚ

Zdroj: Etienne, J. et al., *EU Insights – Consumer perceptions of emerging risks in the food chain* (Ako spotrebiteľia vnímajú vznikajúce riziká v potravinovom reťazci), EFSA, 18.4.2018. doi:10.2903/sp.efsa.2018.EN-1394 ICF.

Prečo sú chemické nebezpečenstvá prítomné v potravinách

10. Potraviny môžu byť vystavené toxickým množstvám chemických látok niekoľkými spôsobmi vrátane poľnohospodárskych postupov, priemyselných procesov, nevhodného skladovania, kontaminácie životného prostredia a prírodných toxínov. Chemické nebezpečenstvá môžu vzniknúť kdekoľvek v potravinovom dodávateľskom reťazci. V ***prvej šálke kávy*** sa uvádza, ktoré chemické nebezpečenstvá môžu byť prítomné v bežnom výrobku. V správe sa nachádzajú ešte dve ďalšie šálky kávy, ktoré ilustrujú, aký vplyv má na tento výrobok model EÚ pre bezpečnosť potravín.

Prvá šálka kávy

Zdroj: EDA.

Obsahujú kávové zrná vo Vašej káve chemické nebezpečenstvá?

Pražené kávové zrná, z ktorých pripravujete svoju dennú šálku kávy, môžu obsahovať napríklad:

- rezíduá pesticídov použitých na rastline a prítomné v zrnách (napr. heptachlór),
- kontaminanty znečisťujúce životné prostredie, ako sú ťažké kovy, ktoré sú v kávových zrnách prítomné preto, že ich rastlina vstrebala z pôdy,
- kontaminanty vznikajúce pri procese praženia (napr. akrylamid).

V **druhej šálke kávy** (nasleduje za bodom 34) sa vysvetľuje, ako sa tieto látky kontrolujú.

11. Prevádzkovatelia potravinárskych podnikov majú okrem právnych záväzkov aj silný hospodársky záujem a záujem v súvislosti so zachovaním dobrého mena na tom, aby potraviny, ktoré predávajú, boli bezpečné. Pomôcť im v tom môžu chemické látky, ako sú dezinfekčné a konzervačné látky. Prevádzkovatelia potravinárskych podnikov majú tiež hospodársky záujem, ktorý ich môže viesť k použitiu chemických látok, napríklad aby znížili náklady alebo mohli ponúknuť nové výrobky, textúry či chute.

12. Chemické látky, na ktoré sa vzťahuje potravinové právo EÚ, predstavujú len určitú časť celkového počtu chemických látok na trhu. Presný podiel nie je známy. Väčšina chemických látok, ktoré sa používajú v potravinách, podlieha postupom povoľovania pre uvedenie na trh, ktoré majú zaistiť súlad s požiadavkami potravinového práva EÚ vrátane bezpečnosti potravín. Počet žiadostí o schválenie nových látok sa z roka na rok zvyšuje¹². EÚ zohráva na celosvetovom trhu s agropotravinovými chemickými látkami tradične vedúcu úlohu. Úrad EFSA je orgánom EÚ zodpovedným za vyhodnotenie rizík spojených so všetkými aspektmi potravinového reťazca.

¹² Ako uviedla spoločnosť Ernst and Young vo svojom externom preskúmaní úradu EFSA z roku 2012.

Ako funguje v EÚ systém kontroly bezpečnosti potravín

13. O väčšine ustanovení v oblasti bezpečnosti potravín sa rozhoduje na úrovni EÚ. Po zohľadnení odporúčaní špecializovaných agentúr EÚ Komisia navrhne pravidlá, ktoré sa majú dodržiavať, aby bola zaručená bezpečnosť potravín konzumovaných v EÚ. Generálne riaditeľstvo pre zdravie a bezpečnosť potravín (GR SANTE) zodpovedá v rámci Komisie za politiku v tejto oblasti.

14. Orgány členských štátov zodpovedajú za presadzovanie právnych predpisov týkajúcich sa agropotravinového reťazca na svojom území. Príslušné orgány organizujú na svojom území úradné kontroly s cieľom overiť, či činnosť prevádzkovateľov a tovar umiestnený na trhu EÚ spĺňajú príslušné normy a požiadavky. Komisia zodpovedá za prijatie opatrení zameraných na krajiny mimo EÚ (napr. vylúčenie zariadení zo zoznamu) a za vykonanie právnych krokov v prípadoch, keď členské štáty neplnia svoje povinnosti.

15. Kontroly sa vykonávajú na základe nariadenia (ES) č. 882/2004 o úradných kontrolách týkajúcich sa potravín a krmív. Účelom nariadenia je zaviesť integrovaný a jednotný prístup k úradným kontrolám v celom agropotravinovom reťazci. Príslušným orgánom poskytuje rámec pre overovanie dodržiavania potravinového a krmivového práva a predchádzanie rizikám, ktoré hrozia ľuďom a zvieratám, odstraňovanie týchto rizík alebo ich zníženie na prijateľnú úroveň. V nariadení sa stanovujú aj osobitné pravidlá pre úradné kontroly dovezených výrobkov. Oblasť chemických nebezpečenstiev je navyše regulovaná aj množstvom odvetvových právnych nástrojov.

16. EÚ je najväčším dovozcom a vývozcom poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov na svete. Kontroly dovozu majú za cieľ uistiť sa, že pri dovezených výrobkoch boli dodržané právne predpisy EÚ tak isto ako pri potravinách vyprodukovaných v EÚ. Platí základná

zásada, že všetky potravinové výrobky na trhoch EÚ musia byť bezpečné bez ohľadu na ich pôvod¹³.

17. Podniky, ktoré sú zapojené do potravinového reťazca nesú hlavnú zodpovednosť za bezpečnosť potravín a často majú systémy zabezpečenia kvality, ktoré siahajú až k miestu dodávky.

ROZSAH AUDITU A AUDÍTORSKÝ PRÍSTUP

18. V rámci auditu sme preskúmali základ a fungovanie modelu EÚ pre bezpečnosť potravín vo vzťahu k chemickým nebezpečenstvám. Pri rozhodovaní o rozsahu auditu sme zohľadnili niekoľko faktorov: relevantnosť rizík súvisiacich s oblasťou chemických nebezpečenstiev, relevantnosť zodpovednosti EÚ v súvislosti s chemickými látkami, vysokú relevantnosť a potenciálny vplyv auditu s takýmto zameraním, ako aj rozsah iných nedávnych a prebiehajúcich auditov Dvora audítorov. Hlavná audítorská otázka znela:

„Má model EÚ pre bezpečnosť potravín pevný základ a je náležite uplatňovaný tak, aby ochránil výrobky v EÚ, ktoré konzumujeme, pred chemickými nebezpečenstvami?“

19. Konkrétne sme skúmali:

- či sa dá považovať model EÚ pre bezpečnosť potravín za model, ktorý je v súlade s medzinárodnými osvedčenými postupmi,
- či má EÚ pevný právny základ, ktorý zaručuje, že sa pri dovoze dodržiavajú hlavné požiadavky EÚ v súvislosti s chemickými látkami v potravinách, krmivách pre zvieratá, živých zvieratách a rastlinách,

¹³ „Európska komisia pracuje na tom, aby zabezpečila, aby boli dodávky potravín v Európe najbezpečnejšie na svete a aby sa rovnaké normy uplatňovali pri všetkých výrobkoch bez ohľadu na ich pôvod.“ – citát z webovej stránky Generálneho riaditeľstva pre zdravie a bezpečnosť potravín https://ec.europa.eu/food/safety/international_affairs/trade_en. Táto zásada sa odráža aj v spoločnom výklade všeobecného potravinového práva, články 11 (dovážané potraviny a krmivá) a 14 (potraviny musia byť bezpečné).

- uplatňovanie modelu, a predovšetkým úplnosť právneho rámca, fungovanie systému kontroly a to, či je model zo strednodobého hľadiska životaschopný.

Cieľom auditu nebolo opätovne vyhodnotiť vedecké posúdenia záležitostí v oblasti bezpečnosti potravín.

20. Pri posudzovaní fungovania systémov kontroly v členských štátoch sme brali do úvahy posledný rok, za ktorý boli k dispozícii dokumenty o plánovaní, vykonávaní a monitorovaní (t. j. 2016).

21. Audit sme vykonávali v období od decembra 2017 do mája 2018. Audítorské dôkazy sme zbierali týmito spôsobmi:

- analýza dokumentov a rozhovory so zamestnancami Komisie (Generálne riaditeľstvo pre zdravie a bezpečnosť potravín) a úradu EFSA, orgánu EÚ, ktorý spolu s Európskou agentúrou pre lieky poskytuje vedecké poradenstvo o bezpečnosti potravín¹⁴. Takisto sme preskúmali a analyzovali postupy a usmernenia Komisie, jej korešpondenciu s členskými štátmi a zápisnice, ako aj externé hodnotenia a audítorské správy,
- kontroly v troch členských štátoch: Taliansko, Holandsko a Slovinsko¹⁵. V každom z týchto členských štátov sme navštívili príslušné ministerstvá, prevádzkovateľov potravinárskych podnikov a kľúčové miesta v systémoch kontroly členských štátov (ako sú hraničné inšpekčné stanice). Počas návštev členských štátov sme overovali fungovanie systémov kontroly, ako aj tok informácií smerom do Komisie a úradu EFSA týkajúcich sa výsledkov kontrol a vedeckých údajov,

¹⁴ Úrad EFSA zodpovedá za vyhodnocovanie rizík pre bezpečnosť potravín a agentúra EMA zodpovedá za vyhodnocovanie liekov (vrátane veterinárnych liekov).

¹⁵ Výber troch členských štátov bol založený na týchto kritériách: 1. rovnováha medzi členskými štátmi s vysokým objemom dovozu a členskými štátmi s omnoho nižším objemom; 2. členské štáty, ktoré pri hodnotení chemických nebezpečenstiev v potravinách považujú za hlavný problém rozličné látky; 3. sídlo hlavnej agentúry EÚ poskytujúcej vedecké poradenstvo o chemických látkach v potravinách (úrad EFSA v Parme). Pri výbere krajín sme sa tiež snažili zachovať geografickú rovnováhu. V Taliansku sme z dôvodu regionálnej organizácie sústredili väčšinu našich kontrol v jedinom regióne (Ligúria).

- zasadnutia s expertmi, ktorí sa v rámci svojej práce v členských štátoch alebo v úrade EFSA zúčastňujú na medzinárodných fórach a majú prístup k aktuálnym informáciám o chemických nebezpečenstvách a potravinách vo všeobecnosti.

PRIPOMIENKY

Model EÚ pre bezpečnosť potravín vo vzťahu k chemickým látkam je vo svete referenčným vzorom

22. V tejto časti správy opisujeme prvky, vďaka ktorým je model EÚ vo svete vzorom. Ďalej opisujeme právny základ EÚ, v ktorom sa od krajín mimo EÚ vyžaduje, aby pri vývoze do EÚ dodržiavali normy EÚ, s cieľom zaručiť, že výrobky vyprodukované v EÚ aj dovezené výrobky spĺňajú tie isté prísne normy bezpečnosti.

Prednosti modelu EÚ spočívajú v niekoľkých špecifických prvkoch

23. V kontexte programu Komisie týkajúceho sa regulačnej vhodnosti a efektívnosti (REFIT)¹⁶ sa v nedávnych výsledkoch kontroly vhodnosti všeobecného potravinového práva¹⁷, hlavného právneho predpisu EÚ upravujúceho toto odvetvie, uznáva niekoľko pozitívnych črt modelu EÚ pre bezpečnosť potravín. Všetky štúdie, ktoré sme preskúmali, a experti, s ktorými sme sa stretli (pozri **bod 21**), považovali model EÚ pre bezpečnosť

¹⁶ Program regulačnej vhodnosti a efektívnosti je súčasťou programu Komisie pre lepšiu právnu reguláciu. Jeho cieľom je zaistiť, aby boli právne predpisy EÚ jednoduché, odstrániť zbytočnú záťaž a prispôbiť právne predpisy bez toho, aby sa ohrozili ciele politiky.

¹⁷ SWD(2018) 38 final, Kontrola vhodnosti všeobecného potravinového práva (nariadenie (ES) č. 178/2002).

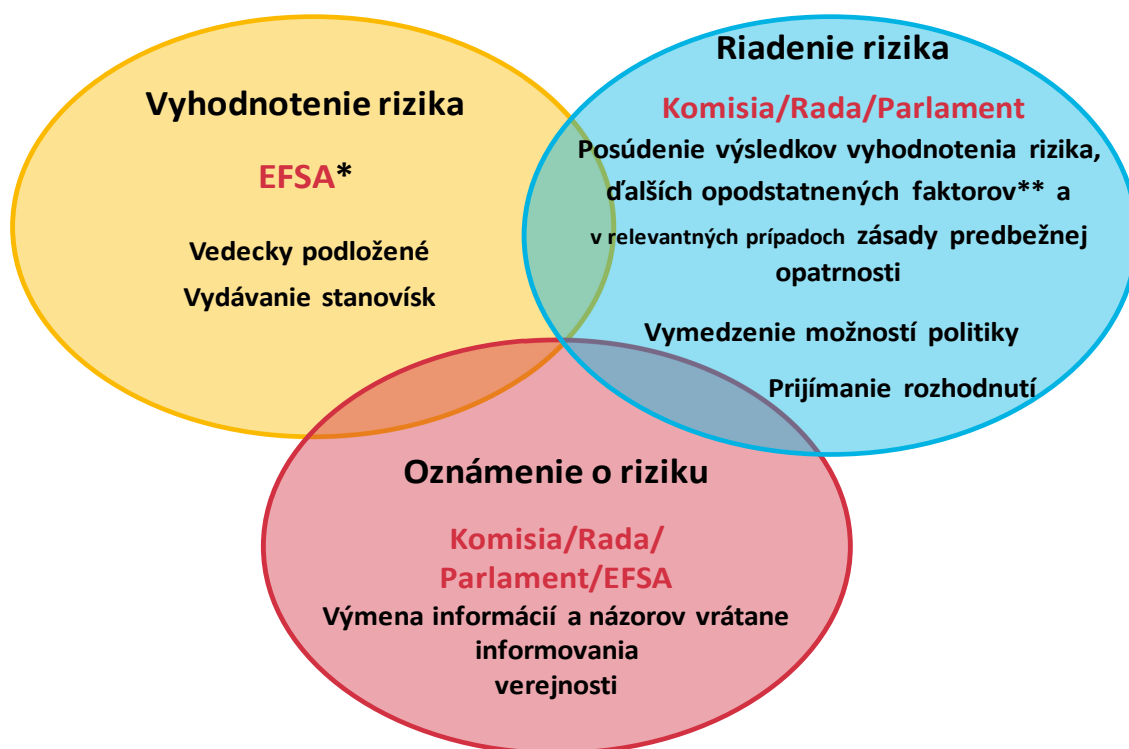
potravín za referenčný vzor¹⁸¹⁹²⁰. Napriek tomu, že model EÚ je jedným z najlepšie rozvinutých modelov, náklady poľnohospodárov v EÚ spojené s dodržiavaním predpisov vo všeobecnosti zodpovedajú nákladom v iných častiach sveta²¹. Určité prvky sa považujú za špecifické a charakteristické pre prednosti modelu EÚ. V tejto časti sa venujeme trom z týchto prvkov.

-
- ¹⁸ Spiric, D. et al., *Convergence on EU and USA Food safety Regulation approach, regarding foodborne outbreaks* (Zbližovanie regulačného prístupu k bezpečnosti potravín v EÚ a USA s ohľadom na vypuknutia epidémií chorôb prenášaných potravinovým reťazcom), 58. medzinárodná konferencia mäsového priemyslu *Meat Safety and Quality: Where it goes?* (Bezpečnosť a kvalita mäsa: kam speje?), *Procedia Food Science* 5(2015) 266 – 269. Zo správy vyplýva, že potravinové právo EÚ je pre USA vzorom.
- ¹⁹ Humphrey, J., *Food Safety, Private Standards Schemes and Trade: The Implications of the FDA Food Safety Modernization Act* (Bezpečnosť potravín, súkromné systémy noriem a obchod: vplyv zákona o modernizácii bezpečnosti potravín vykonávaného úradom FDA), IDS Working Paper zv. 2012 č. 403, september 2012.
- ²⁰ EIOP: Text 2008-006 – *European governance still technocratic? New modes of governance for food safety regulation in the European Union* (Je európska správa stále technokratická? Nové spôsoby správy pre reguláciu bezpečnosti potravín v Európskej únii) Robert Fischer. 2018: „Niekoľko krajín, napríklad Francúzsko a Nemecko, sa inšpirovalo EÚ a zriadili nezávislé hodnotiace agentúry a prebrali zásadu organizačného oddelenia vyhodnocovania rizika od riadenia rizika.“
- ²¹ *Assessing farmers' cost of compliance with EU legislation in the fields of environment, animal welfare and food safety* (Posúdenie nákladov spojených s dodržiavaním právnych predpisov EÚ v oblasti životného prostredia, dobrých životných podmienok zvierat a bezpečnosti potravín), CRPA pre Európsku komisiu, AGRI 2011-EVAL-08.

V modeli EÚ sa jasne stanovujú a rozlišujú tri zložky analýzy rizika

24. V právnych predpisoch EÚ a konkrétne vo všeobecnom potravinovom práve (nariadenie (ES) č. 178/2002)²² sa rozlišujú tri zložky analýzy rizika na úrovni EÚ: vyhodnotenie rizika, riadenie rizika a oznámenie o riziku (pozri ilustráciu 2).

Ilustrácia 2 – Tri zložky analýzy rizika na úrovni EÚ

* Agentúra EMA zodpovedá za vyhodnocovanie rizík týkajúcich sa liekov v EÚ (predovšetkým veterinárnych liekov).

** Spoločenské, ekonomické, tradičné, etické a environmentálne fakty a uskutočniteľnosť kontrol.

Zdroj: EDA.

²² Najmä odôvodnenie 17 nariadenia (ES) č. 178/2002, v ktorom sa uvádza, že „ak je potravinové právo zamerané na zníženie, vylúčenie alebo vyhnutie sa zdravotnému riziku, tri vzájomne prepojené zložky analýzy rizika – vyhodnocovanie rizika, riadenie rizika a oznámenie rizika – poskytujú systematickú metodiku na stanovenie účinných, primeraných a cielených opatrení alebo iných krokov na ochranu zdravia“. V odôvodnení 19 toho istého nariadenia sa uvádza: „Uznáva sa, že vedecké vyhodnotenie rizika samo o sebe v niektorých prípadoch nemôže poskytnúť všetky informácie, na ktorých by malo byť založené rozhodnutie o riadení rizika a že do úvahy by sa oprávnené mali vziať iné faktory týkajúce sa posudzovanej záležitosti, vrátane spoločenských, ekonomických, tradičných, etických a environmentálnych faktorov a uskutočniteľnosti kontrol.“ V článku 3 sa uvádzajú definície týchto troch zložiek.

25. S cieľom zaistiť oddelenie týchto troch zložiek bola v roku 2002 na základe všeobecného potravinového práva zriadená nezávislá agentúra EÚ, ktorej účelom je poskytovať vedecky podložené vyhodnotenia rizík v súvislosti s bezpečnosťou potravín: EFSA²³. Zriadenie tohto subjektu umožnilo tvorcom politiky EÚ v oblasti bezpečnosti potravín nielen reagovať na krízy verejného zdravia, ale aj zaviesť úplný systém bezpečnosti potravín zahŕňajúci normy a mechanizmy na zabezpečenie plnenia týchto noriem. Vo všeobecnom potravinovom práve sa predpokladá, že tento subjekt bude mať dostatočné právomoci na to, aby položil základy vedecky podloženého modelu bezpečnosti potravín.

V prístupe EÚ k bezpečnosti potravín sa v prípade potreby uplatňuje zásada predbežnej opatrnosti

26. Zásada predbežnej opatrnosti je nástrojom riadenia rizika uvedeným vo všeobecnom potravinovom práve EÚ²⁴ (pozri **rámček 1**). Túto zásadu možno uplatniť v priebehu procesu riadenia rizika a postupuje sa opatrne, keď existujú oprávnené dôvody na obavy a pretrvávajúca vedecká neistota.

²³ Agentúra EMA bola ustanovená na základe nariadenia (ES) č. 726/2004, vznikla však už v roku 1995 v súlade so staršími smernicami. Zodpovedá za vyhodnocovanie rizík týkajúcich sa liekov v EÚ.

²⁴ Odôvodnenie 21 a článok 7 nariadenia (ES) č. 178/2002.

Rámček 1 – Zásada predbežnej opatrnosti (zásada preventívnosti) ako je definovaná vo všeobecnom potravinovom práve

Zásada predbežnej opatrnosti sa vzťahuje na špecifické situácie, keď:

- existujú oprávnené dôvody na znepokojenie, že úroveň rizika pre zdravie je neprijateľná,
- dostupné podporné informácie a údaje nie sú dostatočne úplné, aby umožnili vykonať komplexné vyhodnotenie rizika.

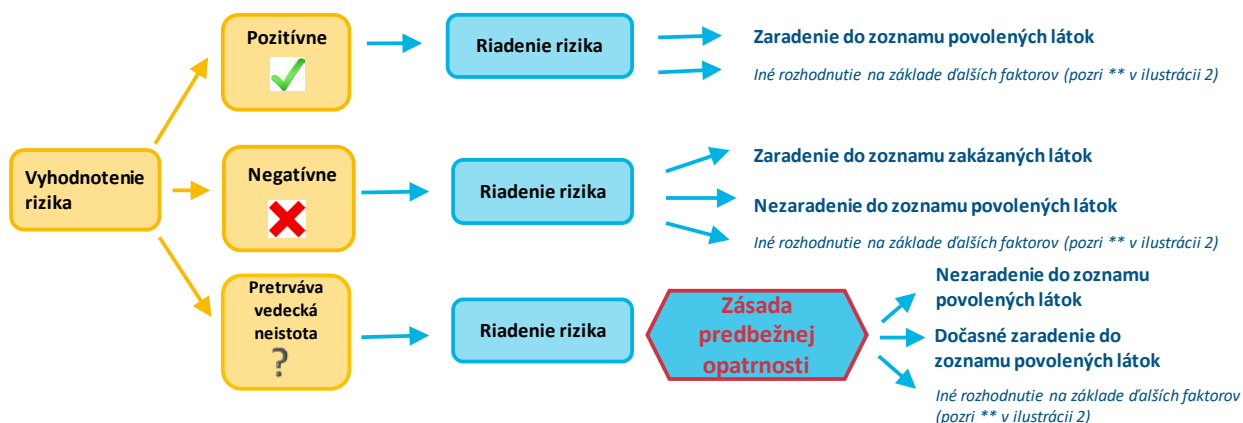
Za týchto špecifických okolností môžu subjekty s rozhodovacou právomocou alebo subjekty zodpovedné za riadenie rizika prijať iné opatrenia alebo urobiť iné kroky na základe zásady predbežnej opatrnosti, zatiaľ čo sa budú snažiť získať úplnejšie vedecké a iné údaje. Takéto opatrenia musia byť v súlade so zásadami nediskriminácie a proporcionality a mali by byť dočasné, kým sa nezozbierajú a neanalyzujú kompletnejšie informácie o riziku.

27. Komisia vo svojom oznámení o zásade predbežnej opatrnosti z roku 2000 upresnila, že zásada by sa mala uplatňovať s určitými obmedzeniami²⁵. Zásada sa môže uplatniť v prípadoch, keď sa vykonalo vyhodnotenie rizika, pri ktorom sa dospelo k záveru, že aj keď existuje konkrétne riziko, na stanovenie jeho rozsahu je potrebné získať ešte ďalšie vedecké informácie (pozri **ilustráciu 3**). „Zásada predbežnej opatrnosti [...] je základom pre opatrenia, keď veda nie je schopná poskytnúť jasnú odpoveď.“²⁶ Subjektom zodpovedným za riadenie rizika tak umožňuje prijať dočasné opatrenia, zatiaľ čo čakajú na ďalšie vedecké informácie, ktoré sú potrebné na vykonanie komplexnejšieho vyhodnotenia rizika.

²⁵ Podľa oznámenia Komisie o zásade predbežnej opatrnosti (COM(2000) 1 final z 2.2.2000) by opatrenia prijaté s ohľadom na zásadu predbežnej opatrnosti mali byť: úmerné zvolenej miere ochrany, nediskriminačné pri uplatňovaní, v súlade s podobnými, už prijatými opatreniami, založené na preskúmaní potenciálnych prínosov a nákladov spojených s opatrením alebo s neprijatím opatrenia (vrátane ekonomickej analýzy pomeru nákladov a prínosov, ak je to relevantné a realizovateľné), preskúmateľné, ak sa získajú nové vedecké údaje, a mali by umožňovať pridelenie zodpovednosti za vypracovanie vedeckých dôkazov potrebných na vykonanie komplexnejšieho vyhodnotenia rizika.

²⁶ Európska komisia – tlačová správa – Komisia prijala oznámenie o zásade predbežnej opatrnosti.

Ilustrácia 3 – Uplatňovanie zásady predbežnej opatrnosti

Zdroj: Európsky dvor audítorov na základe oznámenia Komisie.

28. Zásada predbežnej opatrnosti má zástancov i kritikov. Jej zástancovia tvrdia, že je dobrým nástrojom na ochranu verejnosti pred potenciálnymi nepriaznivými účinkami (v tomto prípade pred chemickými nebezpečenstvami). Kritici sa obávajú, že uplatňovanie tejto zásady potláča inovácie a je zbytočne nákladné. Vo svojom oznámení z roku 2000 sa Komisia snažila vyvážiť „slobodu a práva jednotlivcov, priemyslu a organizácií s potrebou znížiť riziko nepriaznivých účinkov na životné prostredie a zdravie ľudí, zvierat a rastlín“.

29. V Dohode o uplatňovaní sanitárnych a fyto-sanitárnych opatrení²⁷ sa členovia organizácie WTO zaväzujú vytvárať svoje zdravotné normy podľa kritérií založených na riziku²⁸. Pre EÚ ako významného vývozcu to predstavuje dôležité prínosy. V súčasnom právnom rámci EÚ sa kombinujú dva typy kritérií: kritériá založené na riziku (vo väčšine prípadov) a tzv. medzné kritériá založené na nebezpečenstve a stanovené v právnych predpisoch upravujúcich uvádzanie na trh a používanie pesticídov (pozri **rámček 2**). Kritériá založené na riziku znamenajú, že konkrétna látka musí prejsť celým procesom

²⁷ Dohoda o uplatňovaní sanitárnych a fyto-sanitárnych opatrení nadobudla účinnosť vytvorením Svetovej obchodnej organizácie 1. januára 1995. Zaoberá sa uplatňovaním právnych predpisov o bezpečnosti potravín a zdraví zvierat a rastlín.

²⁸ Článok 5 Dohody o uplatňovaní sanitárnych a fyto-sanitárnych opatrení.

vyhodnocovania rizika²⁹, aby sa stanovili jej bezpečnostné limity, kým podľa kritérií založených na nebezpečnosti sa určité látky zakáza³⁰ len preto, že sa považujú potenciálne nebezpečné (napr. karcinogénne), a bez toho, aby bolo potrebné úplné vyhodnotenie rizika.

Rámček 2 – Rozdiel medzi nebezpečnosťou a rizikom

V právnom rámci EÚ sa rozlišuje medzi kritériami založenými na nebezpečnosti a kritériami založenými na riziku. Pesticídy, ktoré nespĺňajú medzné kritériá založené na nebezpečnosti sa v EÚ nesmú uviesť na trh a ani používať. Rezíduá takýchto pesticídov sa môžu tolerovať v dovezených produktoch, ak sa pri vyhodnotení rizika preukázalo, že nepredstavujú riziko pre spotrebiteľov.

Zdroj: EFSA.

30. Podľa pravidiel organizácie WTO dovážajúce krajiny nemôžu vylúčiť potenciálny dovoz len na základe samotných kritérií založených na nebezpečnosti³¹. Komisia nedávno rokovala s členskými štátmi, ktoré posudzujú žiadosti o dovozné tolerancie (pozri **bod 38**),

²⁹ Úplné vyhodnotenie rizika pozostáva zo štyroch krokov: identifikácia nebezpečnosti, charakteristika nebezpečnosti, vyhodnotenie miery vystavenia riziku a charakteristika rizika.

³⁰ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1107/2009 z 21. októbra 2009 o uvádzaní prípravkov na ochranu rastlín na trh (Ú. v. EÚ L 309, 24.11.2009, s. 1).

³¹ Analytický index WTO, Dohoda o uplatňovaní sanitárnych a fytosanitárnych opatrení – preambula (judikatúra), položka 1.5.2 Vzťah medzi zásadou predbežnej opatrnosti a Dohodou o uplatňovaní sanitárnych a fytosanitárnych opatrení, január 2018.

o tom, ako uplatňovať právne požiadavky stanovené v dvoch nariadeniach EÚ týkajúcich sa povoľovania pesticídov a rezíduí pesticídov³² a zároveň dodržiavať záväzky vyplývajúce z Dohody o uplatňovaní sanitárnych a fytosanitárnych opatrení³³.

V právnych predpisoch EÚ sa primárna zodpovednosť za bezpečnosť potravín prideluje potravinárskym podnikom

31. Medzi prevádzkovateľov poľnohospodárskych a krmivárskych podnikov patria napríklad poľnohospodári, rybári, spracovatelia, distribútori, dovozcovia a predajcovia. Na všetkých sa vzťahujú všeobecné a osobitné právne požiadavky³⁴. Podľa potravinového práva EÚ zodpovednosť za zabezpečenie dodržiavania týchto právnych predpisov – a najmä za bezpečnosť potravín – nesú predovšetkým prevádzkovatelia potravinárskych (alebo krmivárskych) podnikov³⁵. Na doplnenie a podporu tejto zásady sú orgány členských štátov povinné zabezpečiť primerané a účinné kontroly a Komisia je povinná monitorovať rámec ako celok, aby zaistila, že funguje správne (pozri ilustráciu 4).

³² Nariadenie (ES) č. 1107/2009 a nariadenie (ES) č. 396/2005.

³³ Súhrnná správa Stáleho výboru pre rastliny, zvieratá, potraviny a krmivá, ktorého zasadnutie sa konalo v Bruseli v dňoch 16. – 17. februára 2017: „Členské štáty upozornili na ťažkosti, ktoré to môže spôsobiť na medzinárodnej úrovni (*Codex Alimentarius*), a na otázky týkajúce sa zodpovednosti za takéto politické rozhodnutia na ich úrovni vzhľadom na ich úlohu prvého hodnotiteľa v postupe spracovania žiadostí o dovozné tolerancie.“ a súhrnná správa Stáleho výboru pre rastliny, zvieratá, potraviny a krmivá, ktorého zasadnutie sa konalo v Bruseli v dňoch 13. – 14. júna 2018, bod programu A.14.

³⁴ Prevádzkovatelia potravinárskych a krmivárskych podnikov vo všetkých fázach výroby, spracovania a distribúcie v podnikoch, ktoré riadia, musia zabezpečiť, aby potraviny alebo krmivá spĺňali tie požiadavky potravinového práva, ktoré sa týkajú ich činností, a overovať, či sú tieto požiadavky splnené.

³⁵ Jasné rozdelenie zodpovednosti medzi prevádzkovateľov potravinárskych podnikov a verejné orgány v potravinovom reťazci bolo v rámci výsledkov kontroly vhodnosti všeobecného potravinového práva vyhlásené za opatrenie zvyšujúce efektívnosť.

Ilustrácia 4 – Štruktúra súkromných a verejných kontrol bezpečnosti potravín

Poznámka: Prevádzkovatelia potravinárskych podnikov môžu tiež podliehať dodatočným kontrolám v rámci súkromných certifikačných systémov a môžu sa zahrnúť do štruktúry kontrol bezpečnosti potravín, nie sú však predmetom úradných kontrol členských štátov ani monitorovania Komisie.

Zdroj: EDA.

32. Vzhľadom na veľké množstvo potravín, krmív, živých zvierat a rastlín, ktoré podliehajú právnym predpisom EÚ týkajúcim sa (chemickej) bezpečnosti potravín, je dobrá koordinácia súkromných³⁶ a verejných kontrol dôležitá, aby sa zdroje využívali efektívne. Ako príklad počtu kontrol³⁷ môžeme uviesť, že príslušné orgány členských štátov v roku 2016 analyzovali 84 657 vzoriek rezíduí pesticídov (vrátane vzoriek, ktoré boli skontrolované na Islande a v Nórsku) a 706 764 vzoriek látok a rezíduí, na ktoré sa vzťahuje smernica 96/23/ES³⁸.

³⁶ V súlade s článkom 17 ods. 1 nariadenia (ES) č. 178/2002.

³⁷ Údaje na základe správ úradu EFSA.

³⁸ Smernica Rady 96/23/ES z 29 apríla 1996 o opatreniach na monitorovanie určitých látok a ich rezíduí v živých zvieratách a živočíšnych produktoch (Ú. v. ES L 125, 23.5.1996, s. 10).

33. V roku 2016 Komisia preskúmala, či by členské štáty mohli plánovať svoje úradné kontroly krmív na základe kontrol vykonávaných súkromným sektorom³⁹, a v roku 2017 analyzovala dosiahnutie možného synergického účinku medzi úradnými kontrolami, vnútornými kontrolami prevádzkovateľov potravinárskych podnikov a súkromnými certifikačnými systémami⁴⁰. Pri preskúmaní kontrol týkajúcich sa krmív v roku 2016 Komisia identifikovala potenciálne výhody užšej interakcie medzi systémom úradných kontrol krmív a súkromnými systémami záruk, ale aj súvisiace výzvy.

34. Hoci sa orgány členských štátov zhodli, že riadne monitorovanie kvality takýchto súkromných systémov a vnútorných kontrol prevádzkovateľov potravinárskych podnikov je dôležité, minimálne dva z nich vyjadrili znepokojenie v súvislosti s týmto vývojom⁴¹. Jednou z obáv je skutočnosť, že medzi prevádzkovateľmi potravinárskych podnikov a certifikačnými orgánmi existuje finančný vzťah a že audity systémov sú prevažne oznámené. Oznámenie vopred však môže mať negatívny vplyv na spoľahlivosť informácií. Ďalšou obavou je, že niektoré právne požiadavky nie sú v systémoch súkromného sektora pre normy v oblasti bezpečnosti potravín úplne presne prevzaté.

³⁹ V súhrnnej správe *Interaction Between the System of Official Feed Controls and Private Assurance Schemes* (Interakcia medzi systémom úradných potravinárskych kontrol a súkromnými certifikačnými systémami), GR pre zdravie a bezpečnosť potravín, 2016 – 8975, sa uvádza niekoľko výhod plynúcich príslušným orgánom z iniciovania interakcie so súkromnými systémami záruk. http://ec.europa.eu/food/audits-analysis/overview_reports/

⁴⁰ *Health and Food Audits and Analysis Programme 2017* (Program auditov a analýz v oblasti zdravia a potravín na rok 2017). Generálne riaditeľstvo pre zdravie a bezpečnosť potravín.

⁴¹ Napríklad GR SANTE 2017 – 6072. Záverečná správa zo služobnej cesty v Nemecku v dňoch 28. novembra 2017 až 6. decembra 2017, ktorej účelom bolo zozbierať informácie o synergickom účinku úradných kontrol s vlastnými kontrolami prevádzkovateľov potravinárskych podnikov a certifikačnými systémami tretích strán. http://ec.europa.eu/food/audits-analysis/audit_reports/. Holandsko vyjadrilo podobné obavy počas návštevy v rámci tohto auditu.

Druhá šálka kávy

Ako spoločnosť vyrábajúca kávu kontroluje Vašu kávu?

Kávové zrná použité na Vašu kávu sú takmer určite dovezené a mohli byť spracované prevádzkovateľom potravinárskeho podniku v EÚ.

Tento prevádzkovateľ potravinárskeho podniku má zavedený systém riadenia HACCP (analýza nebezpečenstva a kritické kontrolné body), ktorým zisťuje okrem iného chemické nebezpečenstvá súvisiace s jeho podnikom. Prevádzkovatelia zavádzajú špecifické postupy, ako je pravidelné čistenie zariadení (na predchádzanie kontaminantom znečisťujúcim životné prostredie), laboratórne testy na každej zásielke suroviny pri jej príchode, automatizované systémy na kontrolu maximálnej teploty pri pražení (na obmedzenie tvorby akrylamidu) a mnohé ďalšie.

Prevádzkovatelia okrem toho spravidla vykonávajú aj dodatočné kontroly, ktorými plnia konkrétne požiadavky od priamych zákazníkov (napr. na zaručenie neprítomnosti určitej látky).

Ak sa chcete dozvedieť, čo kontrolujú verejné orgány, prejdite k **tretej šálke kávy** (nasleduje za bodom 61).

Potraviny dovezené z krajín mimo EÚ musia spĺňať normy EÚ

35. Približne 13 % výrobkov konzumovaných v EÚ sa dováža⁴². Normy bezpečnosti potravín mimo EÚ sa môžu líšiť od noriem uplatňovaných vo vnútri EÚ. EÚ spolupracuje so 188 krajinami na vytvorení potravinového kódexu *Codex Alimentarius*, ktorý je súborom noriem, usmernení a kódexov postupov. Kódex tvorí základný rámec, v ktorom sú zjednotené mnohé záležitosti súvisiace s normami pre potraviny. No aj keď normy dohodnuté v kódexe uplatňuje mnoho krajín, štandardizácia, ktorú môže kódex poskytnúť, má svoje

⁴² Odhad spotreby = produkcia v EÚ + dovoz – vývoz. Údaje o produkcii v EÚ – 734 miliónov ton (zdroj: Objem poľnohospodárskej produkcie EÚ v roku 2013 v miliónoch ton, Faostat) Údaje o dovoze – 93 miliónov ton v roku 2016 a vývoze – 91 miliónov ton (zdroj: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/EDN-20171016-1?inheritRedirect=true>).

obmedzenia⁴³. Podľa Komisie napríklad približne polovica maximálnych hladín rezíduí pesticídov stanovených za posledné roky bola rovnaká v kódexe i v právnych predpisoch EÚ.

36. Komisia na svojej webovej stránke a vo verejných oznámeniach uvádza, že prísne dovozné pravidlá v súvislosti s hygienou potravín a krmív, bezpečnosťou spotrebiteľov a štatútom zdravia zvierat majú za cieľ zaistiť, aby všetky dovezené produkty spĺňali rovnako vysoké štandardy ako produkty pochádzajúce z EÚ⁴⁴. Z najnovšej výročnej správy úradu EFSA o rezíduách pesticídov vyplýva, že pri dovoze je dvojnásobne vyššia pravdepodobnosť, že bude predmetom testovania, ako pri domácej produkcii. To je odrazom uplatňovania modelu rizika pre bezpečnosť potravín⁴⁵.

37. EÚ udržiava obchodné vzťahy s krajinami mimo EÚ dvomi spôsobmi: 1) prostredníctvom dvojstranných dohôd a 2) bez osobitných dvojstranných dohôd. V oboch prípadoch sú krajiny mimo EÚ povinné dodržiavať pri vývoze do EÚ normy EÚ.

38. Krajiny mimo EÚ môžu v oprávnených prípadoch požiadať, aby EÚ upravila určité limity (napr. maximálne hladiny rezíduí konkrétneho pesticídu alebo pre konkrétny potravinový výrobok). Tento mechanizmus je známy ako „dovozná tolerancia“. Určený členský štát najprv posúdi žiadosť a dokumentáciu zaslanú krajinou, ktorá nie je členom EÚ. Na základe posúdenia rizika členským štátom potom úrad EFSA vydá stanovisko. Ak je stanovisko úradu kladné a potvrdí, že bezpečnosť spotrebiteľov nie je ohrozená, Komisia môže rozhodnúť o uznaní žiadosti krajiny mimo EÚ o dovoznú toleranciu a upraviť právny rámec EÚ tak, aby spĺňal jej potreby (napr. stanovením špecifickej maximálnej hladiny rezíduí pre EÚ).

⁴³ Zoznamy chemických látok v kódexe napríklad nemusia byť vyčerpávajúce alebo členské krajiny môžu mať stále rozdielne zákonné limity pre konkrétne látky (napr. rozdielne maximálne hladiny rezíduí).

⁴⁴ https://ec.europa.eu/food/safety/official_controls/legislation/imports_en

⁴⁵ Zatiaľ čo 13 % výrobkov skonzumovaných v EÚ je dovezených (pozri poznámku pod čiarou 42), 26,4 % (22 345) z celkového počtu vzoriek (84 657) predstavovali výrobky dovezené z krajín mimo EÚ a 67 % (56 749) z celku pochádzalo z vykazujúcich krajín (EÚ, Island a Nórsko). *2016 European Union report on pesticide residues in food* (Správa Európskej únie o rezíduách pesticídov v potravinách za rok 2016), Európsky úrad pre bezpečnosť potravín.

Krajiny mimo EÚ sa môžu tiež uchádzať o dovozné tolerancie v súvislosti s potravinami, ktoré obsahujú aktívne látky, ktoré v EÚ nie sú povolené⁴⁶. Pokiaľ ide o dovozné tolerancie, EÚ teda vytvorila právny rámec, ktorý od krajín mimo EÚ dovážajúcich do EÚ vyžaduje, aby dodržiavali tie isté normy bezpečnosti potravín ako pri produktoch EÚ (pozri **bod 30**).

Výzvy pre model

39. Táto časť správy sa týka výziev, na ktoré sa v súčasnosti pri uplatňovaní modelu naráža. V nasledujúcich bodoch sa vysvetľuje miera úplnosti právneho rámca, určité existujúce záležitosti, ktoré ohrozujú udržateľnosť modelu bezpečnosti potravín zo strednodobého hľadiska, a obmedzenia systému kontroly.

Niektoré prvky právnych ustanovení EÚ si ešte vyžadujú zavedenie alebo určité opatrenia

40. Od prijatia všeobecného potravinového práva v roku 2002 nadobudli účinnosť rôzne nariadenia upravujúce chemické nebezpečenstvá v potravinách, krmivách, živých zvieratách a rastlinách. Niektoré prvky právnych ustanovení EÚ si ešte vyžadujú zavedenie a opatrenia zo strany Komisie (pozri **bod 53 a prílohu III**). Na niektoré z týchto prvkov sa preto vzťahujú opatrenia členských štátov. Zistili sme, že táto situácia má vplyv na vykonateľnosť právneho rámca a riadne fungovanie trhu a môže vystaviť riziku mieru ochrany pred chemickými nebezpečenstvami, ktorú zákonodarcovia EÚ v roku 2002 plánovali zabezpečiť. V **tabuľke 2** sa uvádzajú príklady prvkov právnych ustanovení EÚ, ktoré si ešte stále vyžadujú zavedenie a opatrenia zo strany Komisie.

⁴⁶ Napríklad ak tieto látky neboli povolené z iných ako zdravotných dôvodov.

Tabuľka 2 – Príklady prvkov právnych ustanovení EÚ, ktoré zatiaľ nie sú zavedené a neuplatňujú sa

Druh látky	Zatiaľ nezavedené prvky
Pridavné látky v potravinách	Úplné prehodnotenie Metodika na meranie príjmu prídavných látok v potravinách
Potravinárske enzýmy	Schválenie zoznamu povolených potravinárskych enzýmov
Potravinárske arómy	Aktualizácia zoznamu potravinárskych aróm Metodika na meranie príjmu potravinárskych aróm
Zdroje živín (výživové doplnky/rastlinné výťažky)	Stanovenie maximálnych a minimálnych množstiev vitamínov a minerálov
Rezíduá pesticídov	Harmonizácia spracovateľských faktorov Metodika na stanovenie MHR pre kumulatívnu expozíciu

41. Zistili sme, že právne predpisy EÚ v súčasnosti podrobnejšie upravujú určité skupiny látok (napr. rezíduá pesticídov, veterinárnych liekov) ako iné (napr. enzýmy, materiály prichádzajúce do styku s potravinami). Komisia zatiaľ nevykonala ani nezadala na vykonanie prierezové vyhodnotenie, ktoré by tieto rozdiely vysvetlilo.

Testuje sa udržateľnosť modelu EÚ pre bezpečnosť potravín

42. Zatiaľ čo sa pokračuje vo vytváraní prvkov právneho rámca pre chemické látky v potravinách, krmivách, rastlinách a živých zvieratách (pozri **bod 40** a **prílohu III**), chemický priemysel naďalej rastie. Tlak na schválenie nových látok je značný. Ako uviedla spoločnosť Ernst and Young vo svojom externom hodnotení úradu EFSA z roku 2012, počet schválených produktov od roku 2006 postupne rastie, a to isté platí aj o počte predložených a schválených žiadostí. V správe hodnotiteľa sa tiež uvádza, že žiadosti tvoria vyše 60 % výstupov úradu EFSA. Viac než tretina týchto žiadostí sa týka nových produktov. To zaťažuje kapacity úradu EFSA a môže si vyžadovať vyčlenenie zdrojov na posudky požadované priemyslom. Mnohé útvary úradu EFSA skutočne potvrdili, že sa im značne nahromadila nedokončená práca, najmä v oblasti regulovaných zložiek potravín. Napriek nedávnemu pokroku sa však táto nahromadená nevybavená práca zatiaľ účinne nerieši.

43. Členské štáty nie vždy poskytujú údaje potrebné na vykonanie vedeckých hodnotení⁴⁷, a to ani napriek tomu, že to vyžadujú právne predpisy aj úrad EFSA. Meškajúce vedecké hodnotenia vrátane hodnotení úradu EFSA obmedzujú schopnosť zákonodarcov prijímať nové právne predpisy alebo meniť existujúce. Medzi dôvody týchto oneskorení patria obmedzené zdroje a skutočnosť, že vedecké subjekty majú problém udržať si vysokú úroveň vedeckej expertízy, napríklad v dôsledku nedostatočného počtu expertov.

44. Právny rámec je v súčasnosti natoľko rozsiahly, že verejné orgány nie sú schopné vykonávať obširne testovanie všetkých regulovaných látok (pozri **bod 50** a **prílohu I**).

45. Tieto faktory ohrozujú dlhodobejšiu životaschopnosť modelu, pretože v súčasnej podobe sa od neho vyžaduje viac, ako môže splniť. Úrad EFSA už uznal, že udržateľnosť je oblasťou, ktorá si v nadchádzajúcich rokoch bude vyžadovať pozornosť. Komisia sa tejto oblasti už tiež venuje v rámci programu REFIT a v odvetvových hodnoteniach.

Obmedzenia systému kontroly

Systém kontroly pre výrobky vyprodukované alebo vypestované v EÚ

46. Za presadzovanie právnych predpisov, ktoré sa vzťahujú na celý agropotravinový reťazec „z farmy na vidličku“, zodpovedajú členské štáty (pozri **ilustráciu 5**). Podľa právnych predpisov EÚ vykonávajú príslušné orgány členských štátov kontroly s cieľom overiť, či činnosť prevádzkovateľov a tovar umiestnený na trhu EÚ spĺňajú príslušné normy a požiadavky. Tieto kontroly by mali vykonávať pravidelne, na základe rizika a dostatočne často⁴⁸.

⁴⁷ Napríklad údaje o výskyte alebo údaje o spotrebe potravín.

⁴⁸ Rozhodnutie o vhodnom počte kontrol je v zásade na členských štátoch, v právnych predpisoch EÚ sa však môže stanovovať frekvencia v súvislosti s konkrétnymi výrobkami, napr. v prílohe IV k smernici Rady 96/23/ES sa vymedzujú „rozsahy a frekvencia odberu vzoriek“ pri živých zvieratách a živočíšnych produktoch.

Ilustrácia 5 – Systém kontroly členských štátov pre agropotravinový reťazec

Zdroj: Európska komisia.

47. Zistili sme, že orgány členských štátov overujú systémy kontroly, ktoré prevádzkovatelia potravinárskych podnikov zaviedli na riešenie chemických rizík, ako aj získané výsledky⁴⁹. Pri inšpekciách sa môžu odhaliť nedostatky v používaní regulovaných zložiek potravín alebo prípravkov na ochranu rastlín a veterinárnych liekov, ktoré môžu viesť k nadmerným hladinám rezíduí týchto látok alebo rezíduí nepovolených látok v potravinách. Orgány

⁴⁹ Článok 10 nariadenia (ES) č. 882/2004.

členských štátov môžu okrem toho odoberať vzorky na laboratórne analýzy aj na základe plánov kontroly.

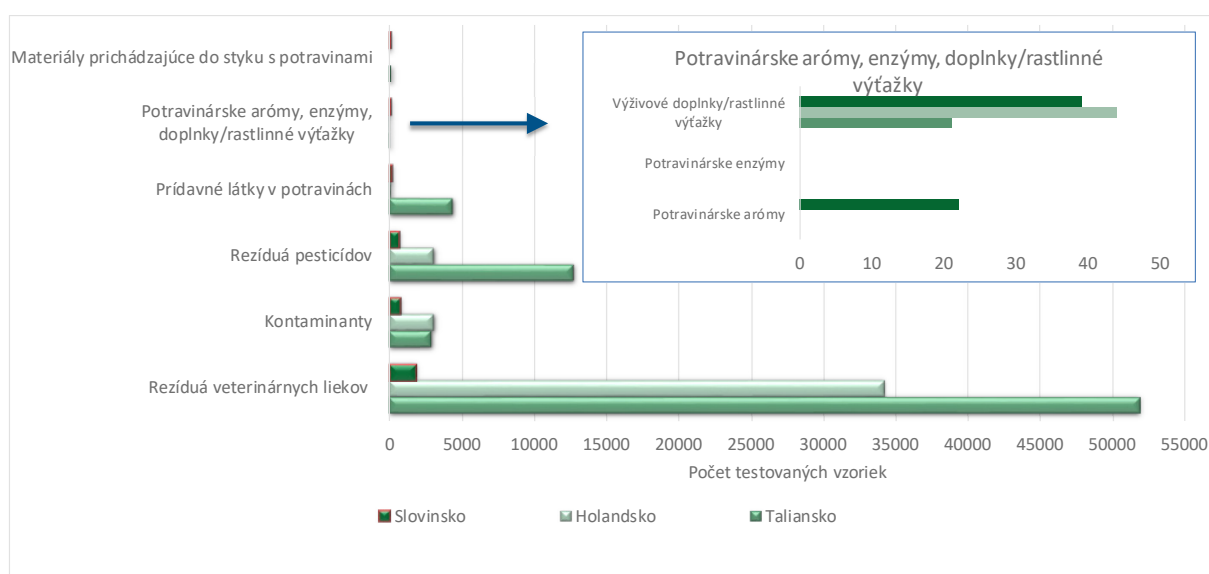
© Európska únia 2014.

Členské štáty testujú na potravinách predávaných v EÚ výskyt niektorých skupín chemických látok častejšie ako iných

48. Členské štáty nie sú povinné zaradiť do svojich plánov kontrol všetky látky regulované EÚ, no svoje kontroly by mali plánovať na základe rizika. Tri členské štáty, ktoré sme kontrolovali, vykonávajú analýzu rizika pri každom jednotlivom pláne, t. j. zvyčajne samostatne pre rôzne skupiny látok. Žiaden z týchto členských štátov však nevykonal prierezové vyhodnotenie rizika na zoradenie rôznych skupín chemických látok podľa ich miery rizika.

49. V troch kontrolovaných členských štátoch sme preskúmali správy o laboratórnych analýzach rôznych skupín chemických látok⁵⁰. Zistili sme, že tieto členské štáty analyzujú niektoré skupiny látok podrobnejšie ako iné. Svoje kontroly zameriavajú na rezíduá pesticídov, veterinárnych liekov a kontaminantov⁵¹, nie vždy sa však venujú regulovaným zložkám potravín, ako sú potravinárske arómy a enzýmy. V **ilustrácii 6** je zobrazený počet vzoriek⁵² rôznych skupín chemických látok testovaných v roku 2016 v troch kontrolovaných členských štátoch.

Ilustrácia 6 – Vzorky testované v roku 2016 v kontrolovaných členských štátoch

Zdroj: EDA na základe správ členských štátov o kontrole.

50. Čiastočným vysvetlením nízkeho počtu kontrol určitých látok (napr. enzýmov a materiálov prichádzajúcich do styku s potravinami, pozri **ilustráciu 7**) a v niektorých

⁵⁰ Prezentované informácie sa týkajú len troch členských štátov kontrolovaných v rámci auditu. O regulovaných zložkách potravín a kontaminantoch, ktoré sa neuvádzajú v smernici 96/23/ES, nie sú na úrovni EÚ k dispozícii žiadne správy. Pokiaľ ide o rezíduá pesticídov a veterinárnych liekov, úrad EFSA vypracúva výročné správy o výsledkoch testovania členských štátov.

⁵¹ Týmito testmi sa však neriešia všetky aspekty chemických rizík, ako je akumulácia pesticídov (pozri **bod 7 v prílohe III**).

⁵² Vzorka môže zahŕňať niekoľko testov rôznych látok.

prípadoch ich absencie môže byť neúplná harmonizácia právnych ustanovení na úrovni EÚ (pozri **body 40 a 41**). Aj keď súčasný právny rámec EÚ umožňuje členským štátom vykonávať určité kontroly prídavných látok a aróm, členské štáty vykonávajú len malý počet takýchto kontrol. Odráža to skutočnosť, že členské štáty majú obmedzené zdroje a nie je pre ne reálne, aby testovali všetky látky⁵³. V **tabuľke 3** sú zhrnuté potenciálne riziká, ktoré členské štáty nepokryjú, ak zo svojich kontrol vylúčia niektoré regulované zložky potravín.

Tabuľka 3 – Potenciálne riziká spojené s niektorými látkami pridávanými do potravín

Skupina látok	Riziká
Prídavné látky v potravinách	<ul style="list-style-type: none"> • Môžu sa použiť iné prídavné látky ako tie, ktoré sú povolené • Použité prídavné látky nemusia spĺňať kritériá čistoty • Povolené prídavné látky môžu byť použité v nadmerných množstvách • Nedostatočné overenie <i>quantum satis</i> (nie je stanovené maximálne množstvo; látky sa používajú v súlade so správnou výrobnou praxou)
Potravinárske arómy (vrátane dymových aróm)	<ul style="list-style-type: none"> • Môžu sa použiť iné arómy ako tie, ktoré sú povolené • Povolené arómy môžu byť použité v nadmerných množstvách
Potravinárske enzýmy	<ul style="list-style-type: none"> • Môžu sa použiť škodlivé enzýmy • Enzýmy môžu byť použité v nadmerných množstvách

Zdroj: EDA na základe analýzy platných právnych predpisov.

Dodatočné usmernenie k riešeniu porušení predpisov

51. Ak orgány členských štátov pri úradných kontrolách zistia porušenie predpisov, musia prijať opatrenia na zabezpečenie, aby sa potraviny, ktoré nie sú bezpečné, nedostali na trh a aby prevádzkovateľ situáciu napravil. Možné opatrenia na presadzovanie na úrovni členských štátov zahŕňajú zničenie konkrétneho výrobku alebo jeho stiahnutie z trhu,

⁵³ Podmienky používania v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1333/2008 zo 16. decembra 2008 o prídavných látkach v potravinách sa uvádzajú na 314 stranách (prílohy 2 – 4).

pozastavenie alebo ukončenie príslušnej činnosti. Členské štáty musia okrem toho stanoviť vlastné pravidlá týkajúce sa sankcií, ktoré by mali byť účinné, úmerné a odradzujúce⁵⁴.

52. Preskúmali sme vnútroštátne pravidlá a opatrenia na presadzovanie právnych predpisov uplatňované členskými štátmi, ktoré sme kontrolovali. Zistili sme, že stanovili pravidlá týkajúce sa sankcií za porušenie predpisov o chemických nebezpečenstvách. Ak sa pri laboratórnych testoch zistí, že vzorka prekračuje limit stanovený v právnych predpisoch EÚ, členské štáty na to nadviažu vykonaním vyhodnotenia bezpečnosti. Ak členské štáty vyhodnotia daný výrobok ako bezpečný, pri prvom prípade spravidla vydajú varovanie a zvýšia kontroly. Ak z vyhodnotenia bezpečnosti vyplynie riziko pre zdravie, uložia pokutu.

53. Zistili sme však, že v prípadoch keď členské štáty zistili nedodržanie pravidiel, mali ťažkosti stanoviť, aké opatrenia na presadenie predpisov by mohli uplatniť pri konkrétnom porušení pravidiel. Členské štáty sa nemôžu odvolať na stanovenú hodnotu ako základ pre určenie povahy opatrení na presadenie predpisov, ktoré sa majú prijať v prípade nedodržania pravidiel.

Komisia preskúmava opatrenia prijaté orgánmi členských štátov

54. Komisia navštevuje členské štáty, aby skontrolovala, aké opatrenia prijali vnútroštátne orgány na vykonávanie právnych predpisov EÚ. Vnútroštátnym orgánom môže predložiť odporúčania a následne kontroluje, aké opatrenia sa k nim prijali. Problémy, ktoré majú vplyv na uplatňovanie pravidiel EÚ, môže identifikovať aj pomocou iných mechanizmov, napríklad prostredníctvom sťažností, monitorovania vykazovania členských štátov, oznámení o návrhu vnútroštátnych právnych predpisov a kontrol transpozície.

55. Keď Komisia zistí porušenie pravidiel, má k dispozícii niekoľko možností, od dialógu na príslušnej úrovni až po formálny postup v prípade nesplnenia povinnosti. Môže tiež zaslať oficiálne listy, iniciovať súdne konanie a pozastaviť predaj konkrétnych potravín alebo naň uložiť osobitné podmienky. Komisia musí takéto opatrenia prijať v prípadoch, keď je pravdepodobnosť, že tieto potraviny predstavujú vážne riziko pre zdravie ľudí alebo

⁵⁴ Články 54 a 55 nariadenia (ES) č. 882/2004.

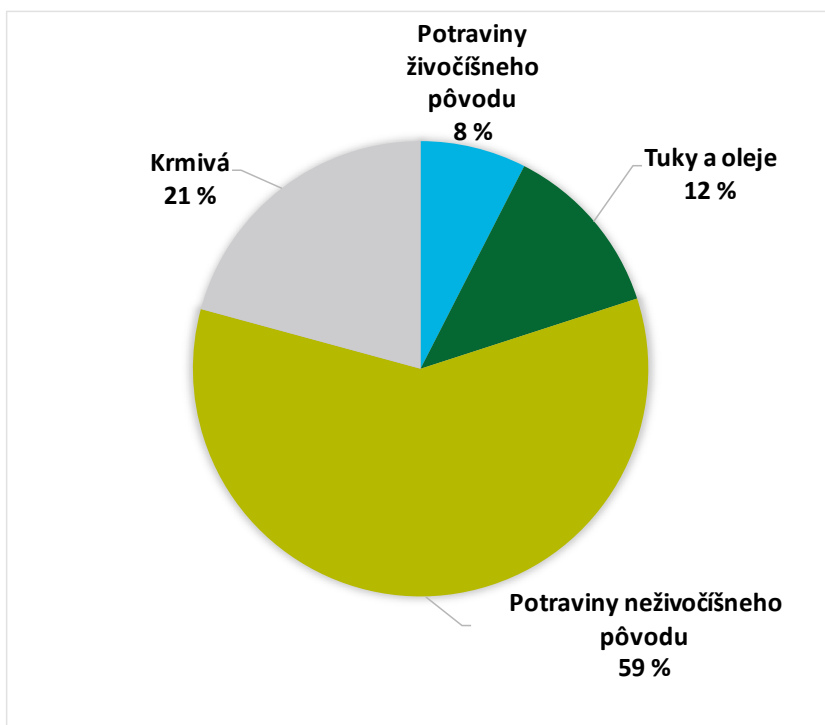
keď existuje dôkaz o závažnom zlyhaní v systémoch kontroly príslušného členského štátu. Doteraz to urobila minimálne v jednom prípade, keď zakázala predaj syra vyrobeného z mlieka, ktoré obsahovalo rezíduá antibiotík.

56. Preskúmali sme odporúčania, ktoré vyplynuli z auditov Komisie realizovaných v roku 2016. Našli sme audítorské odporúčania týkajúce sa pesticídov, kontaminantov a veterinárnych liekov. V súvislosti s regulovanými zložkami potravín Komisia nepredložila žiadne odporúčania ani neuplatnila voči členským štátom opatrenia na presadzovanie predpisov.

System kontroly pre výrobky konzumované v EÚ, no vyprodukované alebo vypestované inde

57. Hraničné kontroly sú dôležité, pretože moment, keď sa výrobky z krajín mimo EÚ dostanú do EÚ, je prvou príležitosťou, keď na nich môžu orgány členských štátov vykonať kontroly. Po tom, ako sa dovoz dostane na územie EÚ, podlieha rovnakému režimu kontroly ako domáca produkcia. Väčšina potravín, ktoré dovážame, nie je živočíšneho pôvodu a zahŕňa obilniny, ovocie a zeleninu, kávu, čaj a koreniny (pozri ***ilustráciu 7***).

Ilustrácia 7 – Dovoz rôznych druhov potravín a krmív v roku 2016

Poznámka: Tuky a oleje môžu byť živočíšneho a neživočíšneho pôvodu a môžu byť určené na ľudskú alebo inú spotrebu.

Zdroj: EDA podľa údajov Eurostatu, na základe váhy.

58. Systém kontroly EÚ týkajúci sa dovozu je založený na riziku pre zdravie ľudí, zvierat a rastlín. Dovoz, s ktorým sa spája vyššie riziko, si vyžaduje prísnejšie podmienky na vstup do EÚ a teda aj vyššiu mieru kontrol ako menej rizikový dovoz. V prístupe EÚ sa zohľadňuje skutočnosť, že s potravinami živočíšneho pôvodu sa spája vyššie riziko⁵⁵ ako s potravinami neživočíšneho pôvodu. V dôsledku toho dovoz potravín neživočíšneho pôvodu spravidla podlieha menšiemu počtu kontrol ako potraviny živočíšneho pôvodu, pokiaľ neexistuje osobitne regulované riziko (pozri **bod 60**).

⁵⁵ „S dovážanými výrobkami živočíšneho pôvodu sa spája vyššia miera rizika, pretože môžu prenášať vážne ľudské a zvieracie choroby.“ Webová stránka GR SANTE: https://ec.europa.eu/food/safety/official_controls/legislation/imports/animal_en

59. Potraviny živočíšneho pôvodu majú povolený vstup do EÚ po tom, ako Komisia schváli krajinu pôvodu⁵⁶ a na základe zoznamov navrhnutých týmito krajinami aj zariadenia v krajinách mimo EÚ⁵⁷⁵⁸.

60. Ustanovenia právnych predpisov EÚ v zásade nechávajú stanovenie frekvencie a povahy kontrol dovážaných potravín neživočíšneho pôvodu na členské štáty. V **rámčeku 3** sa uvádzajú informácie o výnimkách z tohto všeobecného pravidla a sú v ňom zhrnuté osobitné postupy kontroly a dovozné podmienky, ktoré sa v týchto prípadoch vzťahujú na zásielky potravín neživočíšneho pôvodu na vonkajších hraniciach EÚ.

⁵⁶ Podľa článku 11 ods. 4 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 854/2004 z 29. apríla 2004, ktorým sa ustanovujú osobitné predpisy na organizáciu úradných kontrol produktov živočíšneho pôvodu určených na ľudskú spotrebu (Ú. v. ES L 139 30.4.2004, s. 206), Komisia kontroluje situáciu v oblasti verejného zdravia a zdravia zvierat v príslušnej krajine mimo EÚ, a to vyžiadanim a preskúmaním dokumentov a spravidla aj pri návšteve krajiny. Pokiaľ ide o chemické riziká, toto preskúmanie zahŕňa zákony krajiny mimo EÚ týkajúce sa výrobkov živočíšneho pôvodu, používanie veterinárnych liekov, prípravu a používanie krmív a schvaľovanie programu na monitorovanie rezíduí.

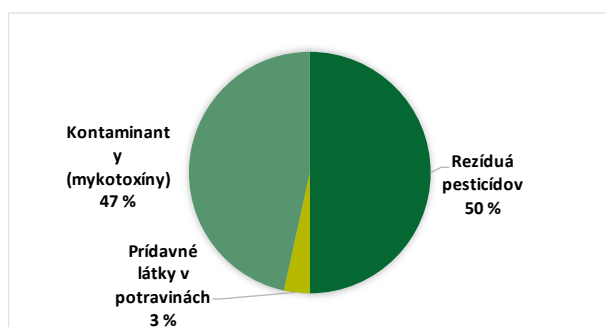
⁵⁷ Komisia kontroluje vzorku týchto zariadení počas auditov v krajinách mimo EÚ. Komisia nás tiež informovala, že pracuje na správe o výsledkoch hodnotenia zariadení v jednej krajine mimo EÚ, ktoré dostali povolenie na vývoz do EÚ.

⁵⁸ Podľa nariadenia (ES) č. 853/2004 a článkov 11 a 12 nariadenia (ES) č. 854/2004 sú orgány v krajinách mimo EÚ zodpovedné za kontrolu a zaručenie toho, že zariadenia spĺňajú požiadavky EÚ pre každú kategóriu potravinových výrobkov.

Rámček 3 – Výnimky pre výroby neživočíšneho pôvodu

EÚ zvýšila mieru kontrol určitých krmív a potravín neživočíšneho pôvodu, s ktorými sa spája známe alebo vznikajúce riziko⁵⁹. V **ilustrácii 8** sa uvádza, na ktoré chemické nebezpečenstvá sa tieto zvýšené kontroly vzťahujú⁶⁰.

Ilustrácia 8 – Chemické riziká, na ktoré sa vzťahuje zvýšená miera kontrol potravín neživočíšneho pôvodu

Zdroj: EDA na základe nariadenia (ES) č. 669/2009.

⁵⁹ Nariadenie Komisie (ES) č. 669/2009 z 24. júla 2009, ktorým sa vykonáva nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 882/2004, pokiaľ ide o zvýšenú mieru úradných kontrol pri dovoze určitých krmív a potravín neživočíšneho pôvodu, a ktorým sa mení a dopĺňa rozhodnutie 2006/504/ES (Ú. v. EÚ L 194, 25.7.2009, s. 11).

⁶⁰ Nariadenie (ES) č. 669/2009 sa v súčasnosti vzťahuje na 35 rôznych výrobkov a 24 krajín mimo EÚ. Najbežnejšie produkty zahŕňajú orechy, zeleninu, bylinky a korenie. V nariadení sa stanovuje frekvencia identifikačných a fyzických kontrol vrátane laboratórnych testov (5, 10, 20 alebo 50 %). Zoznam produktov a frekvencií kontrol sa na základe výsledkov kontrol prehodnocuje každých šesť mesiacov.

EÚ okrem toho stanovila osobitné podmienky pre rizikové potraviny neživočíšneho pôvodu⁶¹. Podľa týchto podmienok sú krajiny mimo EÚ povinné predložiť zdravotný certifikát a výsledky laboratórnych kontrol.

61. Za kontroly na vonkajších hraniciach EÚ sú zodpovedné členské štáty. Vykonávajú dokladové, identifikačné a fyzické kontroly s cieľom overiť, že výrobky živočíšneho i neživočíšneho pôvodu zodpovedajú opisu a spĺňajú dovozné podmienky EÚ (pozri [ilustráciu 9](#)).

Ilustrácia 9 – Rôzne typy kontrol

Dokladové kontroly	Identifikačné kontroly	Fyzické kontroly
<ul style="list-style-type: none"> • Preskúmanie obchodných dokladov a povinných dokumentov, ako sú zdravotné certifikáty 	<ul style="list-style-type: none"> • Vizuálna prehliadka s cieľom zabezpečenia, že dokumenty sa zhodujú s označením a obsahom zásielky 	<ul style="list-style-type: none"> • Kontroly na samotných potravinách • Môže zahŕňať odber vzorky na analýzu a laboratórne testy

Zdroj: EDA na základe článku 2 nariadenia (ES) č. 882/2004.

⁶¹ Podľa vykonávacieho nariadenia Komisie (EÚ) č. 884/2014 z 13. augusta 2014, ktorým sa stanovujú osobitné podmienky dovozu určitých krmív a potravín z určitých tretích krajín v dôsledku rizika kontaminácie aflatoxínmi a ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1152/2009 (Ú. v. EÚ L 242, 14.8.2014, s. 4); vykonávacieho nariadenia Komisie (EÚ) 2015/175 z 5. februára 2015, ktorým sa stanovujú osobitné podmienky uplatniteľné na dovoz guarovej gumy, ktorá pochádza alebo je odoslaná z Indie, z dôvodu rizika kontaminácie pentachlórphenolom a dioxínmi (Ú. v. EÚ L 30, 6.2.2015, s. 10); vykonávacieho nariadenia Komisie (EÚ) č. 885/2014 z 13. augusta 2014, ktorým sa stanovujú osobitné podmienky uplatniteľné na dovoz ibišteka jedlého a listov karí z Indie a ktorým sa zrušuje vykonávacie nariadenie (EÚ) č. 91/2013 (Ú. v. EÚ L 242, 14.8.2014, s. 20), a vykonávacieho nariadenia Komisie (EÚ) 2017/186 z 2. februára 2017, ktorým sa stanovujú osobitné požiadavky uplatniteľné na dovoz zásielok z určitých tretích krajín do Únie v dôsledku mikrobiologickej kontaminácie (Ú. v. EÚ L 29, 3.2.2017, s. 24), stanovila EÚ tieto osobitné podmienky pre niektoré výrobky z 12 krajín mimo EÚ, a to najmä z dôvodu rizika kontaminantov v orechoch a sušenom ovocí.

Tretia šálka kávy

Ako verejné orgány kontrolujú kávové zrná, z ktorých je Vaša káva?

Kávové zrná vypestované mimo EÚ môžu prísť do EÚ napríklad cez prístav v členskom štáte. Keďže v právnych predpisoch EÚ sa nestanovujú žiadne kontroly kávy, verejné orgány v členských štátoch majú možnosť samostatne sa rozhodnúť, či vykonajú kontroly kávy na vonkajších hraniciach EÚ.

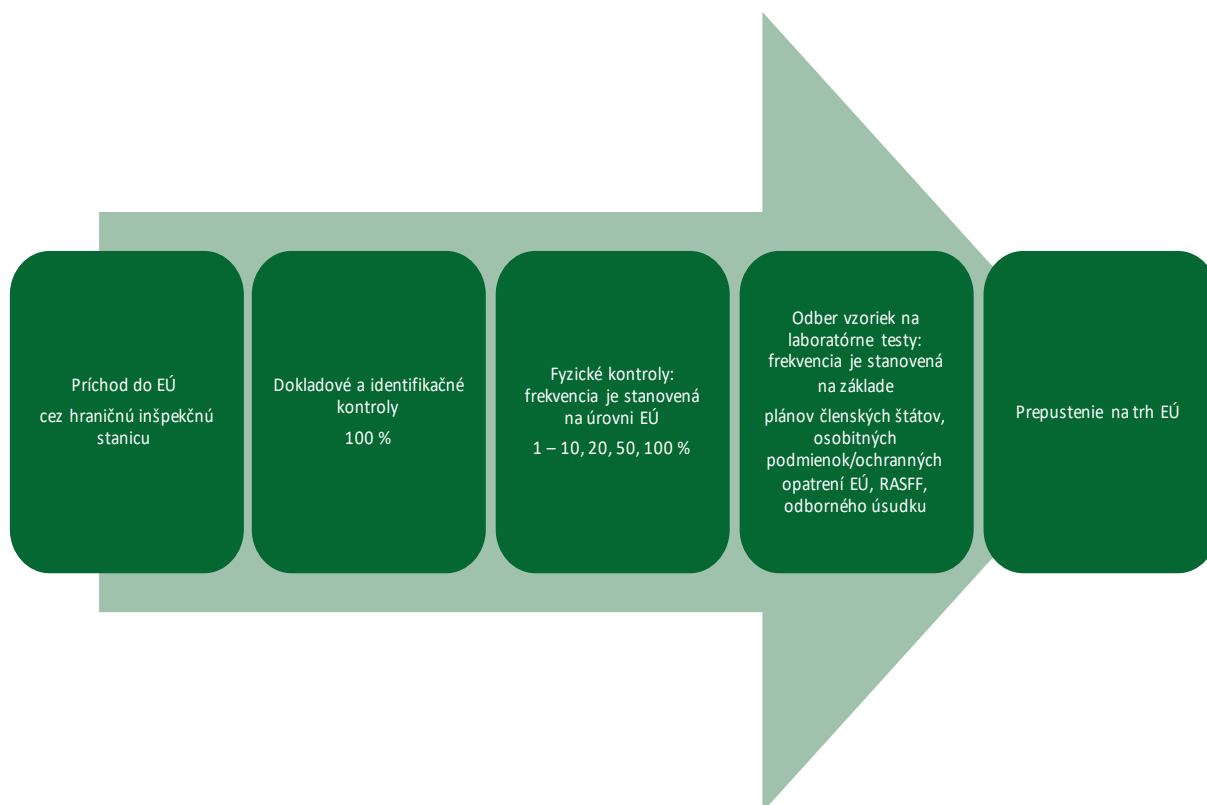
Hneď ako sa kávové zrná dostanú do EÚ, podliehajú úradným kontrolám rovnako ako výrobky vypestované/vyprodukované v EÚ. Verejné orgány na základe svojich odvetvových plánov (pre pesticídy, kontaminanty atď.) kontrolujú priestory prevádzkovateľov potravinárskych podnikov (továrne, sklady, supermarkety, reštaurácie atď.) a overia ich postupy na predchádzanie chemickým nebezpečenstvám a ich odhaľovanie. Inšpektori môžu tiež odobrať vzorky a zaslať ich do laboratória, aby zistili, či surové alebo pražené kávové zrná neobsahujú škodlivé rezíduá pesticídov, kontaminanty a/alebo nepovolené regulované zložky potravín.

O kontrolách na zistenie chemických nebezpečenstiev v prvom rade rozhodujú členské štáty

62. V právnych predpisoch EÚ sa stanovuje frekvencia fyzických kontrol dovážaných výrobkov živočíšneho pôvodu (pozri **ilustráciu 10**) a niektorých výrobkov neživočíšneho pôvodu (pozri **ilustráciu 11**). Fyzické kontroly zahŕňajú odber vzoriek na laboratórne testy, na úrovni EÚ sa však s výnimkou obmedzeného počtu dovezených výrobkov nestanovuje

minimálna frekvencia týchto kontrol⁶². O laboratórnych testoch na zistenie chemických nebezpečenstiev teda v prvom rade rozhodujú jednotlivé členské štáty.

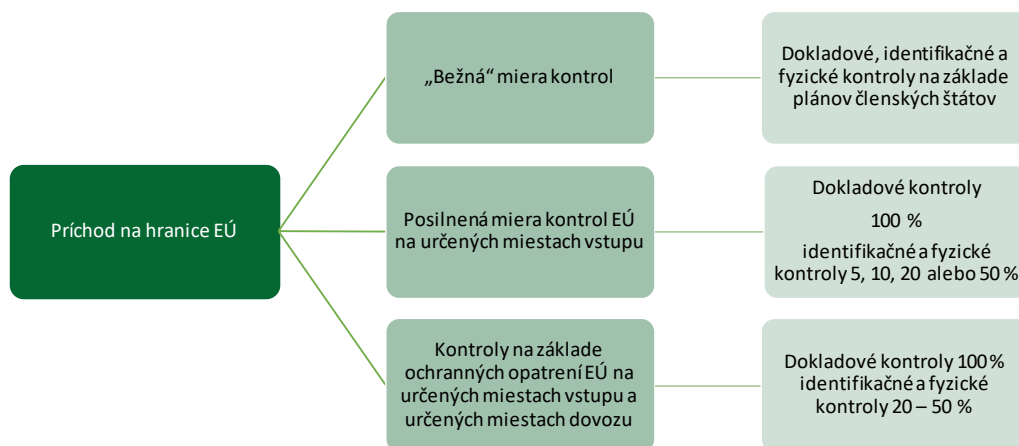
Ilustrácia 10 – Hraničné kontroly bezpečnosti potravín týkajúce sa potravín živočíšneho pôvodu

Zdroj: EDA na základe smernice Rady 97/78/ES, rozhodnutia Komisie č. 94/360/ES a nariadenia (ES) č. 882/2004.

⁶² Okrem ustanovení spomenutých v rámci 3 rozhodnutie Komisie z 15. októbra 2002 týkajúce sa niektorých ochranných opatrení vzhľadom na niektoré produkty živočíšneho pôvodu určené na výživu zvierat a dovážaným z Ukrajiny (Ú. v. ES L 278, 16.10.2002, s. 24); rozhodnutie Komisie z 8. júla 2010 o núdzových opatreniach uplatňovaných v prípade zásielok produktov akvakultúry dovážaných z Indie a určených na ľudskú spotrebu (Ú. v. EÚ L 174, 9.7.2010, s. 51); rozhodnutie Komisie zo 16. apríla 2010 o núdzových opatreniach vzťahujúcich sa na zásielky produktov rybného hospodárstva z farmových chovov z Indonézie a určených na ľudskú spotrebu (Ú. v. EÚ L 97, 17.4.2010, s. 17) a rozhodnutie Komisie z 27. marca 2002 o určitých ochranných opatreniach, pokiaľ ide o hydinové mäso a určité produkty rybolovu a akvakultúry určené na ľudskú spotrebu a dovážané z Thajska (Ú. v. ES L 84, 28.3.2002, s. 77).

Ilustrácia 11 – Hraničné kontroly bezpečnosti potravín týkajúce sa potravín neživočíšneho pôvodu

Zdroj: EDA na základe ustanovení EÚ.

63. Systém rýchleho varovania pre potraviny a krmivá (RASFF) je nástroj, ktorý EÚ vytvorila na rýchlu výmenu informácií medzi vnútroštátnymi orgánmi o zdravotných rizikách v súvislosti s potravinami a krmivami. Zistili sme, že v troch členských štátoch, ktoré sme kontrolovali, sa systém RASFF vo veľkej miere využíval ako zdroj informácií na plánovanie laboratórnych testov, pretože poskytuje dôležité informácie o rizikách.

64. Pri audite sme zistili, že postupy kontroly Komisie a členských štátov sú pri výrobkoch živočíšneho pôvodu zamerané na odhalenie rezíduí veterinárnych liekov, niektorých kontaminantov a pesticídov na základe smernice 96/23/ES. Fyzické kontroly dovozu potravín neživočíšneho pôvodu na vonkajších hraniciach EÚ sú zamerané hlavne na rezíduá pesticídov a kontaminanty.

65. Zistili sme tiež, že súčasťou kontrol v kontrolovaných členských štátoch nie sú predovšetkým kontroly potravinárskych aróm, potravinárskych enzýmov a výživových doplnkov, a to pri výrobkoch živočíšneho i neživočíšneho pôvodu. Okrem toho pri potravinách živočíšneho pôvodu sa zriedka kontrolujú prídavné látky a pesticídy a kontaminanty regulované inými právnymi nástrojmi EÚ ako je smernica 96/23/ES.

V **rámčeku 4** sa uvádza príklad plánu členského štátu, ktorý nezahŕňa testy všetkých skupín chemických nebezpečenstiev.

Rámček 4 – Príklad plánu členského štátu, ktorý nezahŕňa testy všetkých chemických nebezpečenstiev pre výrobky živočíšneho pôvodu

Holandsko stanovuje svoje laboratórne testy na zistenie chemických nebezpečenstiev vo svojom pláne kontroly rezíduí. Podľa plánu na rok 2016 sa predpokladalo, že sa na reziduá veterinárnych liekov, malý počet kontaminantov a reziduá pesticídov bude testovať 1 % zásielok. Neboli naplánované žiadne kontroly týkajúce regulovaných zložiek potravín ani pesticídov a kontaminantov regulovaných v iných právnych nástrojoch EÚ ako je smernica 96/23/ES.

Nevyužíva sa plný rozsah opatrení na presadzovanie

66. Preskúmali sme opatrenia, ktoré členské štáty prijímajú, keď nájdú dovezené potraviny, ktoré nespĺňajú požiadavky EÚ. Orgány členských štátov posudzujú bezpečnosť dovezených potravinových výrobkov rovnako ako posudzujú výrobky s pôvodom v EÚ (**body 52 a 53**). Členské štáty zásielku buď odmietnu alebo výrobok stiahnu z trhu a dovozcovi nariadia uhradiť náklady na laboratórne testy. Žiadny z troch kontrolovaných členských štátov vývozcom neukladá ďalšie sankcie.

67. Komisia môže nedostatky riešiť prostredníctvom audítorských odporúčaní, auditov na kontrolu prijatia opatrení na základe odporúčaní, oficiálnych listov a rokovaní so zástupcami príslušných krajín mimo EÚ. Na rozdiel od členských štátov Komisia môže pozastaviť dovoz alebo naň uložiť osobitné podmienky⁶³ a tieto nástroje aj využíva⁶⁴. Takisto stanovila osobitné podmienky, na základe ktorých od orgánov v krajinách mimo EÚ požaduje, aby pred vývozom potravinových výrobkov vykonávali určité kontroly, napríklad laboratórne analýzy⁶⁵.

⁶³ Článok 53 ods. 1 písm. b) nariadenia (ES) č. 178/2002.

⁶⁴ Napríklad vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2015/943 z 18. júna 2015 o núdzových opatreniach, ktorými sa pozastavuje dovoz sušenej fazule z Nigérie, a o zmene prílohy I k nariadeniu (ES) č. 669/200 (Ú. v. EÚ L 154, 19.6.2015, s. 8).

⁶⁵ Napríklad vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) č. 2015/175 a vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) č. 885/2014.

68. Právne predpisy EÚ Komisiu tiež splnomocňujú vyradiť zo zoznamu zariadenia so sídlom v krajinách mimo EÚ produkujúce potraviny živočíšneho pôvodu⁶⁶. Pokiaľ ide o zaraďovanie zariadení do zoznamu a ich vylučovanie z neho, Komisia sa spolieha na krajiny mimo EÚ. Komisia ich však môže zo zoznamu vylúčiť, ak príslušné orgány v krajinách mimo EÚ neposkytnú v súvislosti so zariadeniami dostatočné záruky. Komisia donedávna toto právo vyradenia zo zoznamu nevyužívala⁶⁷. Útvary Komisie poukázali na skutočnosť, že súčasný právny postup na odstránenie zariadení zo zoznamu by sa mal prehodnotiť.

69. Útvary Komisie určili možnosti, ako môže Komisia riešiť ťažkosti krajín mimo EÚ s plnením dovozných požiadaviek EÚ. Zahŕňajú zintenzívnenie súčasných činností v súvislosti s auditom a následnou kontrolou s cieľom podporiť dodržiavanie predpisov a vyriešiť zistené problémy.

ZÁVERY A ODPORÚČANIA

70. Audit bol zameraný na chemické nebezpečenstvá, ktorých škodlivé účinky nemusia byť vždy hneď zjavné, pretože sú dlhodobé a kumulatívne. Naša hlavná audítorská otázka znela: „Má model EÚ pre bezpečnosť potravín pevný základ a je náležite uplatňovaný tak, aby ochránil výrobky v EÚ, ktoré konzumujeme, pred chemickými nebezpečenstvami?“ Zistili sme, že model **má** pevný základ, vo svete sa považuje za referenčný vzor a občanom EÚ poskytuje vysokú mieru bezpečnosti potravín. Zistili sme však tiež, že v súčasnosti je preťažený, pretože Komisia a členské štáty nemajú kapacity, aby ho uplatňovali v plnej miere.

71. Identifikovali sme tiež niekoľko nezrovnalostí a výziev, na ktoré sa v súčasnosti pri uplatňovaní modelu EÚ pre bezpečnosť potravín naráža.

72. Na právnom rámci EÚ upravujúcom chemické látky v potravinách, krmivách, rastlinách a živých zvieratách sa stále pracuje a zatiaľ sa neuplatňuje v takej miere, ako sa

⁶⁶ Článok 12 ods. 4 písm. c) nariadenia (ES) č. 854/2004.

⁶⁷ Prvým zariadením, ktoré Komisia odstránila zo zoznamu z vlastnej iniciatívy, bolo zariadenie v Brazílii. Dôvodom bola sa salmonela a podvody v súvislosti s laboratórnou certifikáciou mäsa a mäsových výrobkov vyvázaných do EÚ.

predpokladalo v potravinovom práve EÚ (pozri **bod 40**). Rôzne útvary úradu EFSA, ktoré posudzujú žiadosti o povolenie používať chemické látky v potravinách a poskytujú poradenstvo, na základe ktorého sa formulujú právne predpisy a pravidlá a tvorí politika, majú značnú nahromadenú nedokončenú prácu (pozri **bod 42**). To má vplyv na riadne fungovanie častí systému a udržateľnosť modelu ako celku (pozri **body 46 až 69**).

73. Kontroly verejných orgánov môžu tvoriť len malý podiel všetkých vykonávaných kontrol. Zistili sme, že kontroly niektorých členských štátov pokrývajú určité skupiny chemických látok častejšie ako ostatné (pozri **body 48 až 50 a 62 až 65**) a že právny rámec je taký rozsiahly, že pre samotné verejné orgány je ťažké plniť si všetky povinnosti, ktoré sú im pridelené (pozri **body 43 až 45**). Najlepším spôsobom, ako zachovať model EÚ dôveryhodným je, ak budú verejné systémy kontroly doplnené kontrolami súkromného sektora. Avšak možnosť dosiahnutia synergického účinku medzi verejným a súkromným systémom kontroly sa zatiaľ ešte len preskúmava (pozri **body 32 až 34**). Z tohto dôvodu:

Odporúčanie 1 – preskúmať legislatívu a zlepšiť komplementárnosť medzi súkromnými a verejnými systémami kontroly

a) Ako súčasť prebiehajúceho overovania právneho rámca týkajúceho sa potravín, krmív, živých zvierat a rastlín v rámci Programu regulačnej vhodnosti a efektívnosti (REFIT) by Komisia mala preskúmať pravidlá upravujúce chemické nebezpečenstvá s ohľadom na schopnosť EÚ uplatňovať tieto pravidlá dôsledne.

Cieľový dátum vykonania: 2020.

b) Komisia by mala nadviazať na už začatú prácu s cieľom podporiť túto komplementárnosť a stanoviť budúci postup, aby sa verejné orgány členských štátov v oprávnených prípadoch mohli vo väčšej miere spoľahnúť na kontroly, ktoré vykonáva súkromný sektor, s cieľom zlepšiť efektívnosť kontrol a udržateľnosť modelu EÚ pre bezpečnosť potravín.

Cieľový dátum vykonania: 2020.

74. Prednosťou modelu EÚ je, že sa snaží zaručiť, aby výrobky vyprodukované v EÚ aj dovezené výrobky spĺňali tie isté prísne normy bezpečnosti, čím ochraňuje spotrebiteľov. Zistili sme, že EÚ má dostatočný právny základ a zavedený systém kontrol, aby zaistila, že výrobky spĺňajú normy EÚ bez ohľadu na krajinu ich pôvodu.

75. Zistili sme tiež, že s cieľom zabezpečiť, aby boli pri dovezených potravinách dodržané normy bezpečnosti EÚ, sa vykonáva vyhodnocovanie rizika a pre niektoré rezíduá pesticídov, ak sú bezpečné pre spotrebiteľov, sa udeľujú dovozné tolerancie. Zohľadňujú sa pritom konkrétne podmienky v krajinách mimo EÚ (pozri **body 29, 30 a 38**). Z tohto dôvodu:

Odporúčanie 2 – zachovať rovnakú mieru uistenia za potraviny vyprodukované v EÚ i dovezené potraviny

V súvislosti s rezíduami pesticídov v potravinách by Komisia mala vysvetliť, aké opatrenia prijme na zachovanie rovnakej miery uistenia pri potravinách vyprodukovaných v EÚ i pri dovezených potravinách a ako bude zároveň naďalej dodržiavať pravidlá organizácie WTO.

Cieľový dátum vykonania: 2019.

76. Aj keď sa berie do úvahy záujem prevádzkovateľov potravinárskych a krmivárskych podnikov zachovať vysokú mieru bezpečnosti potravín, orgány členských štátov majú ťažkosti stanoviť povahu opatrení na presadzovanie predpisov, ktoré sa majú prijať v prípade nedodržania pravidiel (pozri **body 51 až 53 a 66**). Komisia určila možnosti na zlepšenie svojich postupov v súvislosti s monitorovaním a presadzovaním právnych predpisov týkajúcich sa potravín (pozri **body 54 až 56 a 67 až 69**). Z tohto dôvodu:

Odporúčanie 3 – uľahčiť jednotné uplatňovanie potravinového práva EÚ

a) Komisia by mala členským štátom poskytnúť ďalšie usmernenie k uplatňovaniu opatrení na presadzovanie predpisov.

Cieľový dátum vykonania: 2020.

b) Komisia by mala zaviesť do praxe možnosti, ktoré určila na zlepšenie svojich postupov v súvislosti s monitorovaním dodržiavania pravidiel EÚ týkajúcich sa potravín.

Cieľový dátum vykonania: 2020.

Túto správu prijala komora I, ktorej predsedá Nikolaos MILIONIS, člen Dvora audítorov, v Luxemburgu na svojom zasadnutí dňa 14. novembra 2018.

Za Dvor audítorov

Klaus-Heiner LEHNE

predseda

PRÍLOHA I**Chemické látky regulované v právnych ustanoveniach EÚ o potravinách a krmivách**

	Povolené	Nepovolené
Prídavné látky v potravinách	<p>334 prídavných látok E <i>Zdroj:</i> Nariadenie č. 1333/2008 zo 16. decembra 2008 PRÍLOHA II Zoznam Únie obsahujúci prídavné látky schválené na používanie v potravinách a podmienky ich používania Časť B – Zoznam všetkých prídavných látok</p>	
Potravinárske arómy	<p>2549 látok schválených ako potravinárske arómy <i>Zdroj:</i> Nariadenie č. 1334/2008 zo 16. decembra 2008 Príloha I, tabuľka 1: Zoznam obsahujúci arómy a východiskové materiály schválené na použitie v potravinách 10 schválených dymových aróm <i>Zdroj:</i> Nariadenie č. 1321/2013 z 10. decembra 2013 – Zoznam primárnych produktov dymových aróm povolených v Únii, ktoré sa môžu použiť v potravinách alebo na potravinách ako také a/alebo sa môžu použiť na výrobu derivovaných dymových aróm</p>	<p>15 látok <i>Zdroj:</i> Nariadenie č. 1334/2008 zo 16. decembra 2008 (konsolidované znenie) Príloha III časť A: Látky, ktoré sa samotné nesmú pridávať do potravín</p>
Krémne doplnkové látky	<p>1584 krmných doplnkových látok <i>Zdroj:</i> Register krmných doplnkových látok z 11. októbra 2017 podľa nariadenia (ES) č. 1831/2003. Príloha I: Zoznam doplnkových látok 236 doplnkových látok, ku ktorým nebola predložená žiadosť o prehodnotenie <i>Zdroj:</i> Register krmných doplnkových látok z 11. októbra 2017 podľa nariadenia (ES) č. 1831/2003. Príloha II – Zoznam doplnkových látok, ku ktorým nebola predložená žiadosť o prehodnotenie do konečného termínu 8. novembra 2010 Nariadenie č. 1831/2003 zo 22. septembra 2003, článok 17: Komisia zriadi a aktualizuje Register krmných doplnkových látok Spoločenstva.</p>	

<p>Materiály prichádzajúce do styku s potravinami</p>	<p>885 schválených materiálov prichádzajúcich do styku s potravinami <i>Zdroj:</i> Nariadenie č. 10/2011 zo 14. januára 2011 (konsolidované znenie): Príloha I – Zoznam Únie povolených monomérov, iných východiskových látok, makromolekúl získaných mikrobiálnou fermentáciou, prísad a pomocných látok pri výrobe polymérov, tabuľka I – Zoznam povolených látok na výrobu platových materiálov prichádzajúcich do styku s potravinami</p> <p>34 skupinových obmedzení materiálov prichádzajúcich do styku s potravinami <i>Zdroj:</i> Nariadenie č. 10/2011 zo 14. januára 2011 Príloha I/tabuľka II – Skupinové obmedzenia materiálov prichádzajúcich do styku s potravinami</p> <p>Článok 5 – nariadenie č. 1935/2004 z 27. októbra 2004</p> <p>105 látok alebo skupín látok <i>Zdroj:</i> Smernica 2007/42 z 29. júna 2007 Príloha II – Zoznam látok alebo skupín látok povolených pri výrobe fólie z regenerovanej celulózy</p>	<p>3 nepovolené látky <i>Zdroj:</i> nariadenie č. 1895/2005</p> <p>1 nepovolená látka <i>Zdroj:</i> nariadenie (EÚ) č. 10/2011 a nariadenie (EÚ) 2018/213</p>
<p>Pesticídy</p>	<p>492 účinných látok Časti A a B – Zoznam schválených účinných látok 20 Časť C – Základné látky 13 Časť D – Účinné látky s nízkym rizikom 71 Časť E – Látky, ktoré sa majú nahradiť <i>Zdroj:</i> <u>Databáza pesticídov v EÚ (október 2018)</u></p>	<p>833 účinných látok neschválených v nariadení 1107/2009</p> <p>38 látok – zatiaľ nebolo prijaté rozhodnutie</p> <p>20 látok „nie je prípravkom na ochranu rastlín“ <i>Zdroj:</i> <u>Databáza pesticídov v EÚ (október 2018)</u></p>
<p>Kontaminanty</p>	<p>59 kontaminantov/nežiaducich látok</p> <ul style="list-style-type: none"> - Anorganické kontaminanty a dusíkaté zlúčeniny (vrátane kovov): 9 látok - Mykotoxíny: 9 látok - Toxíny obsiahnuté v rastlinách: 7 látok - Organochlórové zlúčeniny (okrem dioxínov a PCB): 10 látok - Dioxíny a PCB: 3 látky - Procesné kontaminanty: 3 látky - Škodlivé botanické nečistoty: 7 látok - Povolené kŕmne doplnkové látky (kokcidostatiká) v necieľových krmivách ako následok nevyhnutnej krížovej kontaminácie: 11 látok <p><i>Zdroj:</i> Smernica 2002/32 zo 7. mája 2002 (konsolidované znenie): Krmivá: odporúčanie Komisie 2006/576/ES zo 17. augusta 2006 (konsolidované znenie) Potraviny: nariadenie (ES) č. 1881/2006 z 19. decembra 2006 (konsolidované znenie)</p>	

<p>Veterinárne lieky (vrátane hormónov)</p>	<p>666 farmakologicky účinných látok <i>Zdroj:</i> Nariadenie č. 37/2010 z 22. decembra 2009 Príloha, tabuľka 1 – Povolené látky 1 skupina látok <i>Zdroj:</i> Smernica 96/22/ES z 29. apríla 1996 (konsolidované znenie) Príloha II: Zoznam zakázaných látok Zoznam B: zakázané látky s výnimkami</p>	<p>9 látok <i>Zdroj:</i> Nariadenie č. 37/2010 z 22. decembra 2009 Príloha, tabuľka 2 – Zakázané látky 3 látky alebo skupiny látok <i>Zdroj:</i> Smernica 96/22/ES z 29. apríla 1996 (konsolidované znenie) Príloha II – Zoznam zakázaných látok Zoznam A: zakázané látky 1 skupina látok <i>Zdroj:</i> Smernica 96/22/ES z 29. apríla 1996 Príloha III – Zoznam dočasne zakázaných látok ----- 6 skupín látok Skupina A – Látky, ktoré majú anabolický účinok a nepovolené látky 3 skupiny látok Skupina B – Veterinárne lieky a znečisťujúce látky <i>Zdroj:</i> Smernica 96/23/ES z 29. apríla 1996 Príloha I</p>
---	--	---

Príklady chemických látok a ich súvisiacich účinkov

Látka	Príklady výrobkov, v ktorých môže byť látka prítomná	Príklady súvisiacich účinkov
Pesticídy (keď sa používajú nezákonne)	Rastliny (obilniny, zelenina, ovocie krmivá, zvieratá	Nízka pôrodná hmotnosť a predčasne narodené dojčatá, rôzne vrodené chyby, mnoho rôznych miest postihnutých rakovinou, ischemická choroba srdca, cerebrovaskulárne ochorenie
Nepovolené červené farbivo 2G (128)	Niektoré salámy a mleté mäso	Genotoxicita, karcinogenita
Metylortuť	Ryby (tuniak, kopijonos, mečiar veľký, štika severná)	Postihuje kognitívny vývoj, mentálna retardácia, Parkinsonova choroba, porucha pozornosti, minamatské ochorenie
Olovo	Kontaminácia potravín/vody/pôdy, rastliny	Rôzne vrodené chyby, anémia, methemoglobinémia, postihuje kognitívny vývoj, mentálna retardácia, Parkinsonova choroba, porucha pozornosti, minamatské ochorenie, strata sluchu, ischemická choroba srdca, cerebrovaskulárne ochorenie, obličkové kamene, chronické ochorenie obličiek
Kadmium	Rastliny (ryža a iné obilniny, okopaniny, zelenina)	Ischemická choroba srdca, cerebrovaskulárne ochorenie, obličkové kamene, chronické ochorenie obličiek, osteoporóza, dna
Dioxíny	Krmivá, výrobky živočíšneho pôvodu (mliečne výrobky, mäso, vajíčka)	Mnoho druhov rakoviny vrátane rakoviny pľúc, kože, pečene, mozgu, obličiek, prostaty, kostnej drene a mechúra
Aflatoxín	Rastliny (je výsledkom plesní na obilninách, olejninách, koreninách, orechoch), mliečne výrobky	Mnoho druhov rakoviny vrátane rakoviny pľúc, kože, pečene, mozgu, obličiek, prostaty, kostnej drene a mechúra

Zdroj: Tabuľka inšpirovaná publikáciou Prüss-Ustün, A. et al., *Knowns and unknowns on burden of disease due to chemicals: a systematic review* (Známe a neznáme v súvislosti so záťažou ochorení spôsobených chemickými látkami: systematické preskúmanie). Tabuľka 1 – Príklady zdrojov a spôsobov vystavenia ľudí niektorým vybraným chemickým látkam, a tabuľka 2 – Hlavné skupiny ochorení s predpokladanou alebo potvrdenou súvislosťou s chemickými látkami. Uverejnené online 21.1.2011 doi: [10.1186/1476-069X-10-9](https://doi.org/10.1186/1476-069X-10-9).

PRÍLOHA III**Príklady prvkov právnych ustanovení EÚ, ktoré zatiaľ nie sú zavedené a neuplatňujú sa**

1. Prídavné látky sa do potravín pridávajú úmyselne, aby splnili určité technologické funkcie, napríklad na zafarbenie, osladenie alebo aby pomohli potraviny konzervovať¹. V roku 2011 EÚ vypracovala zoznam prídavných látok, ktoré sú schválené na použitie v potravinách² v Únii a ktorý nahrádza ustanovenia predchádzajúcich smerníc o prídavných látkach v potravinách. Na zozname je v súčasnosti 334 prídavných látok³. V nariadení (ES) č. 1333/2008 sa však stanovilo, že v prípade 316 z týchto prídavných látok je potrebné povinné prehodnotenie, aby sa rozhodlo, či sa ponechajú na tomto zozname. Do augusta 2018 bolo prehodnotených 175 prídavných látok. Konečný termín na dokončenie programu prehodnocovania stanovený v právnych predpisoch je koniec roku 2020, v dôsledku nahromadenej nevybavenej práce v úrade EFSA sa však môže zmeniť.

2. V nariadení⁴ sa vyžaduje, aby EÚ zostavila zoznam povolených potravinárskych enzýmov. Avšak desať rokov od prijatia tohto nariadenia Komisia stále žiadny takýto zoznam nevytvorila. Dôvodom je to, že v nariadení⁵ sa vytvorenie tohto zoznamu naplánovalo ako jediný krok, to znamená, že zoznam nemôže vzniknúť, kým úrad EFSA neposúdi bezpečnosť všetkých enzýmov, pri ktorých sa zvažuje zahrnutie do zoznamu. Do konania nášho auditu však úrad EFSA vydal konečné vedecké posudky len k 13 enzýmom (ukončil vyhodnocovanie len 18 enzýmov z 281, ku ktorým dostal kompletne žiadosti).

¹ <https://www.efsa.europa.eu/en/topics/topic/food-additive-re-evaluations>

² Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1129/2011 z 11. novembra 2011, ktorým sa mení a dopĺňa príloha II k nariadeniu Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1333/2008 vytvorením zoznamu Únie obsahujúceho prídavné látky v potravinách (Ú. v. EÚ L 295, 12.11.2011, s. 1 – 177).

³ V prílohe II k nariadeniu (ES) č. 1333/2008 sa uvádza zoznam Únie obsahujúci prídavné látky schválené na používanie v potravinách a podmienky ich používania.

⁴ Článok 1 nariadenia (ES) č. 1332/2008.

⁵ Odôvodnenie 14 a článok 17 nariadenia (ES) č. 1332/2008.

3. Spomedzi 2 546 schválených aróm⁶ na zozname EÚ bolo 318 v máji 2018 označených poznámkami pod čiarou⁷, čo znamená, že sú povolené na trhu, no ich vyhodnocovanie ešte neskončilo. V čase auditu úrad EFSA ukončil konečné vyhodnotenie 117 z týchto 318 látok.

4. Členské štáty sú povinné monitorovať spotrebu a používanie prídavných látok v potravinách a potravinárskych aróm. Tieto informácie sú užitočné na to, aby úrad EFSA mohol vyhodnotiť potravinárske arómy a prehodnotiť prídavné látky v potravinách, a najmä vykonať tzv. vyhodnotenie miery vystavenia riziku, jeden zo štyroch krokov každého vyhodnotenia rizika. Pokiaľ ide o arómy, podľa právnych predpisov EÚ⁸ mala Komisia do 20. januára 2011 prijať spoločnú metodiku pre zber týchto požadovaných informácií členskými štátmi (pre prídavné látky v potravinách nebol stanovený konečný termín). V čase auditu však takáto metodika nebola prijatá.

5. Pokiaľ ide o výživové doplnky, podľa smernice 2002/46/ES je Komisia povinná stanoviť maximálne množstvá obsahu vitamínov a minerálov v doplnkoch. Aj keď úrad EFSA uverejnil v roku 2006 najvyšší prípustný denný príjem vitamínov a minerálov, Komisia zatiaľ takéto limity nestanovila. Limity Komisie sú preto stále v platnosti. Podľa Komisie je táto záležitosť pozastavená a v najbližšej budúcnosti nie sú naplánované žiadne kroky. Orgány členských štátov, ktoré sme navštívili počas auditu, vyjadrili názor, že tieto hodnoty by sa mali stanoviť na úrovni EÚ, aby potravinársky a krmivársky priemysel dostal jasné informácie o tom, čo je povolené a čo nie, a aby sa zabezpečilo rovnaké zaobchádzanie so všetkými podnikmi pôsobiacimi na trhu EÚ. Vysvetlili tiež, že tento stav, keď má každý štát stanovené odlišné hodnoty alebo ich nemá stanovené vôbec, má negatívny vplyv aj na to, ako spotrebitelia vnímajú bezpečnosť týchto výrobkov.

⁶ Zdroj: [Databáza potravinárskych aróm spravovaná Komisiou](#).

⁷ Časť A zoznamu EÚ má štyri rôzne poznámky pod čiarou: 1. „hodnotenie dokončí úrad“; 2. „doplňujúce vedecké údaje sa predložia do 31. decembra 2012“; 3. „doplňujúce vedecké údaje sa predložia do 30. júna 2013“; 4. „doplňujúce vedecké údaje sa predložia do 31. decembra 2013“.

⁸ Článok 20 ods. 2 nariadenia (ES) č. 1334/2008.

6. V súvislosti s materiálmi prichádzajúcimi do styku s potravinami úrad EFSA vysvetľuje, že „bezpečnosť materiálov prichádzajúcich do styku s potravinami je potrebné vyhodnocovať, pretože chemické látky z materiálov sa môžu dostať do potravín“. Avšak niekoľko konkrétnych právnych ustanovení upravujúcich výrobu materiálov prichádzajúcich do styku s potravinami nie je ešte zharmonizovaných v celej EÚ

- podľa článku 4 smernice 84/500/EHS mala Komisia do roku 1987 prehodnotiť limity stanovené v článku 2 pre keramické predmety. Do konania auditu však toto prehodnotenie ešte nebolo ukončené alebo nevedlo k žiadnemu rozhodnutiu,
- v nariadení (ES) č. 450/2009 o aktívnych a inteligentných materiáloch a predmetoch, ktoré majú prísť do styku s potravinami sa stanovovalo, že Komisia by mala pre EÚ schváliť zoznam aktívnych a inteligentných materiálov prichádzajúcich do styku s potravinami po tom, ako úrad EFSA predloží svoje stanovisko k žiadostiam. Úrad EFSA prijal posledné stanovisko k pôvodnému súboru žiadostí v roku 2013, Komisia však zoznam pre EÚ ešte nezostavila,
- v súvislosti s recyklovanými plastovými materiálmi dostal úrad EFSA v rokoch 2008 až 2018 156 žiadostí týkajúcich sa procesov recyklácie. Po hodnotení bezpečnosti každého procesu recyklácie úradom EFSA by malo nasledovať rozhodnutie o riadení rizík stanovujúce, či by sa mal daný proces povoliť. Do konania auditu nebolo 138 rozhodnutí stále prijatých. Keď nariadenie (ES) č. 282/2008 nadobudlo účinnosť, Komisia ako prechodné opatrenie vytvorila register EÚ obsahujúci zoznam týchto platných žiadostí. V dôsledku toho sa všetky procesy recyklácie uvedené v registri môžu v súčasnosti stále používať, bez ohľadu na konečné vyhodnotenie úradu EFSA.

7. Navyše hoci právny rámec EÚ už obsahuje niekoľko ustanovení o rizikách spojených s kumulatívnou expozíciou, napríklad rezíduám pesticídov, samotná metodika ešte nie je pripravená na použitie pri stanovovaní maximálnych hladín rezíduí.

8. Pokiaľ ide o rastlinné výťažky, vedecký výbor úradu EFSA zostavil dokument *Compendium of botanicals that are reported to contain toxic, addictive, psychotropic or other substances that may be of concern* (Kompéndium rastlinných výťažkov, v ktorých bol vykázaný obsah toxických, návykových, psychotropných alebo iných látok, ktoré môžu byť

problematické)⁹. Účelom kompendia je upozorniť na skutočnosti, ktoré treba zohľadniť pri hodnotení bezpečnosti rastlinných výťažkov. Na úrovni EÚ však zatiaľ neboli prijaté žiadne pravidlá a na rastlinné výťažky sa naďalej vzťahujú pravidlá členských štátov. Existuje systém vzájomného uznávania, ktorý spoločnosti predávajúcej konkrétny výrobok obsahujúci niektoré rastlinné výťažky v jednej krajine umožňuje požiadať o schválenie predaja toho istého výrobku v inej krajine. Proces získania vzájomného uznania je však zdĺhavý a nie sú vylúčené riziká, keďže žiadosť o schválenie môže byť v druhej krajine nakoniec zamietnutá. Niektoré členské štáty v tejto situácii spolupracujú na zostavení vlastných spoločných zoznamov rastlinných výťažkov, ktoré smú alebo nesmú byť použité vo výživových doplnkoch. Hlavným príkladom v tejto súvislosti je projekt BelFrit¹⁰, na ktorom spoločne pracujú Belgicko, Francúzsko a Taliansko a z ktorého sa vychádza pri tvorbe právnych predpisov v Taliansku a Belgicku.

⁹ EFSA Journal (Vestník úradu EFSA) 2012;10(5):2663.
<https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.2903/j.efsa.2012.2663>

¹⁰ <https://effl.lexxion.eu/article/EFFL/2013/3/241>

ODPOVEDE KOMISIE NA OSOBITNÚ SPRÁVU EURÓPSKEHO DVORA AUDÍTOROV

„CHEMICKÉ NEBEZPEČENSTVÁ V NAŠICH POTRAVINÁCH: POLITIKA EÚ V OBLASTI BEZPEČNOSTI POTRAVÍN NÁS CHRÁNI, ČELÍ VŠAK VÝZVAM“

ZHRNUTIE

I. Výroba a spotreba potravín zohrávajú v hospodárstve Európskej únie ústrednú úlohu. Komisia plne uznáva, že bezpečnosť potravín je preto vecou, ktorá vzbudzuje veľké obavy verejnosti. Pre Komisiu je vždy kľúčovou politickou prioritou zabezpečiť, aby mala EÚ najprísnejšie normy v oblasti bezpečnosti potravín. Táto priorita sa odzrkadľuje najmä v jednom z hlavných cieľov nariadenia o všeobecnom potravinovom práve¹, základu celého radu konkrétnych právnych predpisov EÚ o potravinách zavedených v roku 2002, ktorým je vysoká miera ochrany verejného zdravia.

III. Celkovo z kontroly vhodnosti² vyplynul záver, že cieľ vysokej miery ochrany verejného zdravia bol splnený. Miera ochrany verejného zdravia sa celkovo zvýšila. Miery bezpečnosti potravín sú v súčasnosti priaznivejšie ako v roku 2002. Podstatne sa zlepšil aj vedecký základ opatrení EÚ. Je to tak vďaka vytvoreniu Európskeho úradu pre bezpečnosť potravín (EFSA), ktorý zodpovedá za poskytovanie vedeckého poradenstva vo všetkých veciach týkajúcich sa potravinového reťazca, prísne oddelenie vyhodnotenia rizika od riadenia rizika na úrovni EÚ a za systematické vykonávanie zásady analýzy rizika v potravinovom práve EÚ. Komisia konštatuje, že neboli zistené žiadne systémové nezrovnalosti pri uplatňovaní zásady analýzy rizika na úrovni EÚ.

Rámec potravinovej bezpečnosti poslužil v niektorých prípadoch ako zdroj inšpirácie aj v krajinách mimo EÚ, ktoré vypracúvali vlastné vnútroštátne právne predpisy. Takisto normy EÚ v oblasti potravinového reťazca sa považujú za najprísnejšie na svete. Je to tak najmä vďaka dôsledným a solídne vedecky podloženým vyhodnoteniam rizika, ktoré vypracúvajú decentralizované agentúry EÚ.

IV.

a) Komisia uznáva, že niektoré právne ustanovenia sa zatiaľ nevykonávajú (maximálne úrovne obsahu vitamínov a minerálnych látok v doplnkoch) a niektoré vedecké metodiky, ako napríklad metodika posudzovania kumulatívnej expozície látok s rovnakým účinkom, zatiaľ nie sú v dôsledku vedeckej zložitosti k dispozícii.

V článku 14 ods. 9 všeobecného potravinového práva sa uvádza, že ak neexistujú konkrétne ustanovenia Únie, potravinu sa bude považovať za bezpečnú, ak sa zhoduje s konkrétnymi ustanoveniami vnútroštátneho potravinového práva členského štátu, na území ktorého sa potravinu predáva v súlade s ustanoveniami zmluvy týkajúcimi sa voľného pohybu tovaru. V oblastiach, v ktorých vykonávanie ešte prebieha, preto nie je miera ochrany pred chemickými nebezpečenstvami ohrozená.

Komisia súhlasí s tým, že dochádza k oneskoreniam, a to najmä v oblasti regulovaných zložiek potravín. V súčasnosti prebieha vykonávanie programu REFIT v právnych predpisoch týkajúcich sa pesticídov a v legislatívnom návrhu Komisie, ktorým sa mení všeobecné

¹ Nariadenie (ES) č. 178/2002 Európskeho parlamentu a Rady z 28. januára 2002, ktorým sa ustanovujú všeobecné zásady a požiadavky potravinového práva, zriaďuje Európsky úrad pre bezpečnosť potravín a stanovujú postupy v záležitostiach bezpečnosti potravín (Ú. v. ES L 31, 1.2.2002, s. 1).

² Komisia nedávno v rámci Programu regulačnej vhodnosti a efektívnosti (REFIT) dokončila komplexné a na dôkazoch založené hodnotenie politiky nariadenia o všeobecnom potravinovom práve (kontrola vhodnosti) pre celé potravinárske odvetvie. Pracovný dokument útvarov Komisie s názvom Hodnotenie REFIT všeobecného potravinového práva [nariadenie (ES) č. 178/2002] („Kontrola vhodnosti“), SWD(2018) 38, 15.1.2018.

potravinové právo, sa okrem iného rieši udržateľnosť vyhodnotenia rizika EÚ v potravinovom reťazci, a konkrétnejšie vedecká kapacita úradu EFSA³.

Z kontroly vhodnosti vyplynulo, že vyššia efektívnosť sa zabezpečila aj rozdelením zodpovedností medzi súkromným sektorom a verejnými kontrolnými orgánmi. Súkromný sektor je zodpovedný predovšetkým za súlad s potravinovým právom a za vykonávanie „vlastných kontrol“. Verejné kontrolné orgány zodpovedajú za vykonávanie úradných kontrol. Toto rozdelenie umožnilo verejným kontrolným orgánom vypracovať harmonizovanejší a lepšie zacielený prístup k úradným kontrolám založený na vyhodnotení rizika, pri ktorom sa v prípade spoľahlivosti zohľadňujú súkromné kontroly.

b) S cieľom zabezpečiť rovnaké podmienky aj v oblasti bezpečnosti potravín musia potraviny dovážané do EÚ vyhovovať príslušným požiadavkám právnych predpisov EÚ alebo podmienkam, ktoré EÚ uznáva aspoň ako ekvivalentné s týmito požiadavkami. EÚ vyvinula značné úsilie na zabezpečenie súladu potravinového práva EÚ s medzinárodnými normami. Okrem toho EÚ ako hlavný svetový obchodník s potravinami a krmivom pri mnohých príležitostiach významne prispela k vypracovaniu medzinárodných noriem na základe noriem EÚ. V prípadoch, kedy sú harmonizované normy EÚ prísnejšie ako normy zavedené na medzinárodnej úrovni, EÚ transparentne oznamuje svoje stanovisko, čím vývozcom do EÚ umožňuje primerane sa pripraviť na dodržiavanie noriem EÚ.

c) Komisia má od roku 2005 zavedené systematické postupy pre následné činnosti po vydaní odporúčaní vyplývajúcich z auditu a v prípade, že pretrváva nesúlad s pravidlami EÚ, možno využiť dôraznejšie presadzovanie práva.

Komisia sa usiluje posilniť svoje postupy monitorovania a presadzovania všetkých právnych predpisov v oblasti potravín a zdravia, ktoré sa budú týkať následných činností po vydaní odporúčaní vyplývajúcich z auditov Komisie.

V. Komisia prijíma všetky odporúčania Európskeho dvora audítorov.

a) Komisia sa jednoznačne zaviazala neustále hodnotiť právne predpisy EÚ prostredníctvom svojho programu REFIT s cieľom identifikovať oblasti na zlepšenie. V súčasnosti sa vykonáva alebo sa v blízkej budúcnosti plánuje vykonať množstvo sektorových hodnotení v oblasti potravinového práva.

Komisia nedávno prijala legislatívny návrh, ktorým sa mení všeobecné potravinové právo a ďalších osem sektorových aktov zaoberajúcich sa dlhodobou udržateľnosťou vyhodnotenia rizika EÚ v potravinovom reťazci, a konkrétnejšie vedeckou kapacitou úradu EFSA⁴.

³ Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o transparentnosti a udržateľnosti hodnotenia rizika EÚ v potravinovom reťazci, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 178/2002 [o všeobecnom potravinovom práve], smernica 2001/18/ES [o zámernom uvoľnení geneticky modifikovaných organizmov do životného prostredia], nariadenie (ES) č. 1829/2003 [o geneticky modifikovaných potravinách a krmivách], nariadenie (ES) č. 1831/2003 [o kŕmnych doplnkových látkach], nariadenie (ES) č. 2065/2003 [o udiarenských dochucovadlách], nariadenie (ES) č. 1935/2004 [o materiáloch v styku s potravinami], nariadenie (ES) č. 1331/2008 [o spoločnom postupe schvaľovania prídavných látok v potravinách, potravinárskych enzýmov a potravinárskych aróm], nariadenie (ES) č. 1107/2009 [o prípravkoch na ochranu rastlín] a nariadenie (EÚ) 2015/2283 [o nových potravinách], COM/2018/0179 final z 11.4.2018.

⁴ Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o transparentnosti a udržateľnosti hodnotenia rizika EÚ v potravinovom reťazci, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 178/2002 [o všeobecnom potravinovom práve], smernica 2001/18/ES [o zámernom uvoľnení geneticky modifikovaných organizmov do životného prostredia], nariadenie (ES) č. 1829/2003 [o geneticky modifikovaných potravinách a krmivách], nariadenie (ES) č. 1831/2003 [o kŕmnych doplnkových látkach], nariadenie (ES) č. 2065/2003 [o udiarenských dochucovadlách], nariadenie (ES) č. 1935/2004 [o materiáloch v styku s potravinami], nariadenie (ES) č. 1331/2008 [o spoločnom postupe schvaľovania prídavných látok v potravinách, potravinárskych enzýmov a potravinárskych aróm], nariadenie (ES) č. 1107/2009 [o prípravkoch na ochranu rastlín] a nariadenie (EÚ) 2015/2283 [o nových potravinách], COM/2018/0179 final z 11.4.2018.

Podľa názoru Komisie nie je v oblastiach, v ktorých vykonávanie ešte prebieha, miera ochrany pred chemickými nebezpečenstvami ohrozená.

Komisia konštatuje, že v novom nariadení o úradných kontrolách [nariadenie (EÚ) 2017/625], ktoré sa má uplatňovať od 14. decembra 2019, sa v článku 9 ods. 1 písm. d) uvádza, že príslušné orgány vykonávajú úradného kontroly, pri ktorých v prípade vhodnosti zohľadnia (okrem iného) súkromné systémy zabezpečenia kvality.

Komisia sa (v rámci svojho mandátu) usiluje o podporu príslušných orgánov členských štátov pri vykonávaní tohto ustanovenia. Pri súčasnom úsilí o vypracovanie terciárneho právneho predpisu sa zohľadňujú potreby uvedené v nariadení, a najmä komplementárnosť zodpovedností orgánov členských štátov a súkromného sektora.

b) V oblasti rezíduí pesticídov sa v nariadení EÚ o maximálnych hladinách rezíduí uvádza rovnaká miera ochrany spotrebiteľa pri všetkých potravinách bez ohľadu na ich pôvod, keďže pre všetky výrobky je stanovený len jeden súbor maximálnych hladín rezíduí (MRL). V súčasnosti prebieha hodnotenie REFIT tohto právneho predpisu. Správa pre Európsky parlament a Radu o pesticídoch a ich rezíduách bude vypracovaná v roku 2019. Zo všeobecnejšieho hľadiska bude rámec EÚ naďalej poskytovať rovnakú mieru uistenia za potraviny vyprodukované v EÚ a dovezené do EÚ, pretože sa budú prísne dodržiavať už stanovené právne požiadavky.

c) Komisia zväzi poskytnutie usmernenia tam, kde to bude vhodné. Komisia už intenzívnejšie využíva existujúci audit a následné činnosti nato, aby tretie krajiny viedla k dodržiavaniu požiadaviek EÚ na dovoz.

ÚVOD

1. Cieľom potravinového práva na úrovni Únie aj na vnútroštátnej úrovni je za každých okolností dosahovať vysokú mieru ochrany života a zdravia ľudí a efektívne fungovanie vnútorného trhu. S týmto cieľom boli v nariadení o všeobecnom potravinovom práve zavedené niektoré všeobecné zásady a požiadavky, ktoré sú uplatniteľné na úrovni Únie aj na vnútroštátnej úrovni, napr. zásada analýzy rizika, primárna zodpovednosť súkromných prevádzkovateľov, dovezené potraviny a krmivá spĺňajúce všetky požiadavky právnych predpisov EÚ, výsledovateľnosť a podmienka, že na trh Únie možno umiestniť len bezpečné potraviny a krmivá⁵.

11. Prevádzkovateľom potravinárskych podnikov vrátane dovozcov vyplýva zo všeobecného potravinového práva zákonná povinnosť zaisťovať bezpečnosť potravín umiestňovaných na trh Únie bez ohľadu na ich pôvod, ako aj to, aby tieto potraviny spĺňali všetky požiadavky potravinového práva zavedené na úrovni Únie a na vnútroštátnej úrovni⁶.

13. Podľa zásady analýzy rizika vychádzajúcej z vyhodnotenia rizika úradu EFSA (poskytovanie vedeckého poradenstva) majú subjekty EÚ/jednotlivých členských štátov zodpovedné za riadenie rizika⁷ (podľa toho, či je daná oblasť harmonizovaná) prijímať vhodné opatrenia, a to aj v oblasti bezpečnosti potravín, na základe ktorých sa napríklad povoľujú potraviny, stanovujú podmienky ich povoľovania alebo zakazujú potraviny.

⁵ Nariadenie (ES) č. 178/2002 Európskeho parlamentu a Rady z 28. januára 2002, ktorým sa ustanovujú všeobecné zásady a požiadavky potravinového práva, zriaďuje Európsky úrad pre bezpečnosť potravín a stanovujú postupy v záležitostiach bezpečnosti potravín (Ú. v. EŠ L 31, 1.2.2002, s. 1) (nariadenie o všeobecnom potravinovom práve).

⁶ Článok 14 a článok 17 ods. 1 nariadenia o všeobecnom potravinovom práve.

⁷ Subjekty zodpovedné za riadenie rizika sú zväčša Komisia s pomocou zástupcov členských štátov v Stálom výbore pre rastliny, zvieratá, potraviny a krmivá (PAFF) a v závislosti od platných postupov Rada a Európsky parlament. Generálne riaditeľstvo pre zdravie a bezpečnosť potravín je zložkou Komisie zodpovedajúcou za riadenie rizika v oblasti potravín, pokiaľ ide o Komisiu.

Pri týchto opatreniach sa zohľadňujú výsledky vyhodnotenia rizika (a na úrovni EÚ najmä stanoviská úradu EFSA), ako aj ďalšie opodstatnené faktory⁸ a zásada predbežnej opatrnosti, ak sú splnené platné podmienky.

ZISTENIA

23. Pri kontrole vhodnosti všeobecného potravinového práva sa okrem iného zistilo, že miery bezpečnosti potravín sú v súčasnosti priaznivejšie ako do roku 2002. Podstatne sa zlepšil vedecký základ opatrení EÚ. Neboli zistené žiadne systémové nezrovnalosti pri uplatňovaní analýzy rizika na úrovni EÚ. Model potravinového práva EÚ bol inšpiráciou pre krajiny mimo EÚ pri vypracúvaní vnútroštátnych právnych predpisov a prispel k uznaniu bezpečnosti výrobkov EÚ na celom svete. Potravinové právo EÚ je do veľkej miery harmonizované, čo prispieva k efektívnemu fungovaniu vnútorného trhu.

Rámček 1 – Zásada predbežnej opatrnosti (zásada preventívnosti) ako je definovaná vo všeobecnom potravinovom práve

Podľa zásady predbežnej opatrnosti môžu subjekty EÚ (ale aj jednotlivých členských štátov) zodpovedné za riadenie rizika prijímať dočasné opatrenia na riadenie rizika, ak sa po vyhodnotení dostupných informácií zistí možnosť škodlivých účinkov na zdravie, pričom však pretrváva vedecká neistota.

Uplatňovanie zásady predbežnej opatrnosti si vyžaduje vedecké hodnotenie, ako aj hodnotenie a vyváženie existujúceho rizika, t. j. či zistené potenciálne riziká prekračujú prahovú hodnotu toho, čo je prijateľné pre spoločnosť, ako aj dôsledky nečinnosti zo strany subjektov EÚ/jednotlivých členských štátov zodpovedných za riadenie rizika. Uplatňovanie zásady predbežnej opatrnosti je preto konkrétnym nástrojom riadenia rizika.

28. Na základe zistení vyplývajúcich z kontroly vhodnosti uplatnili subjekty EÚ zodpovedné za riadenie rizika zásadu predbežnej opatrnosti len vo veľmi malom počte prípadov. Nenašli sa dôkazy o konkrétnych nepriaznivých účinkoch žiadneho z týchto opatrení na inovácie a obchod.

V posledných rokoch a vzhľadom na politicky citlivé otázky vyzývajú zainteresované strany, najmä niektoré MVO, ako aj niektoré členské štáty, v súlade so zásadou predbežnej opatrnosti na úplný zákaz najmä endokrinných disruptorov, prípravkov na ochranu rastlín alebo geneticky modifikovaných organizmov. Tieto výzvy však nespĺňajú dve podmienky na uplatnenie zásady predbežnej opatrnosti. Preto sa tieto žiadosti podľa všetkého týkajú skôr výziev na zváženie iných opodstatnených faktorov, a nie uplatňovania zásady predbežnej opatrnosti.

Rámček 2 – Rozdiel medzi nebezpečenstvom a rizikom

V prípade dovážaných výrobkov sa vykoná vyhodnotenie rizika, pri ktorom sa musí preukázať bezpečnosť potravín pre spotrebiteľov, a až potom možno tieto látky v dovážaných výrobkoch tolerovať. Okrem toho sa musia dodržiavať zákonné limity (MRL).

30. Komisia naďalej zabezpečuje, že všetky potraviny predávané v EÚ bez ohľadu na svoj pôvod vyhovujú rovnakým bezpečnostným normám: existuje len jeden súbor MRL platný pre všetky výrobky na trhu EÚ bez ohľadu na ich pôvod. Ak látka nie je v EÚ schválená z iných dôvodov ako dôvodov verejného zdravia (napr. z environmentálnych dôvodov), v dobre odôvodnených prípadoch sa môžu stanoviť dovozné tolerancie, ale len vtedy, ak sú v plnej miere podporené údajmi a bezpečné pre spotrebiteľov.

⁸ Vo všeobecnom potravinovom práve sa v odôvodnení 19 uvádza neúplný zoznam opodstatnených faktorov, napr. spoločenských, hospodárskych, tradičných, etických a environmentálnych faktorov, ako aj uskutočniteľnosť kontrol. Využívanie opodstatnených faktorov pri rozhodovacom procese EÚ nie je statické; presný rozsah faktorov a váha, ktorá sa im pripisuje, sa v jednotlivých prípadoch líšia v závislosti od príslušného predmetu a opatrenia.

33. Z kontroly vhodnosti ďalej vyplynulo, že vyššia efektívnosť sa zabezpečila aj rozdelením zodpovedností medzi súkromným sektorom a verejnými kontrolnými orgánmi. Súkromný sektor je zodpovedný predovšetkým za súlad s potravinovým právom a za vykonávanie „vlastných kontrol“. Verejné kontrolné orgány zodpovedajú za vykonávanie úradných kontrol. Toto rozdelenie umožnilo verejným kontrolným orgánom vypracovať harmonizovanejší a lepšie zacielený prístup k úradným kontrolám založený na vyhodnotení rizika, pri ktorom sa v prípade spoľahlivosti zohľadňujú súkromné kontroly.

34. Z kontroly vhodnosti všeobecného potravinového práva vyplynulo, že vnútroštátne rozdiely nie sú systematické, ale vyskytujú sa skôr jednotlivo. Komisia sa usiluje tieto vnútroštátne rozdiely zmiernovať prostredníctvom diskusií v rámci pracovných skupín zložených zo zástupcov členských štátov, prostredníctvom práce útvarov pre audit a inšpekcie Generálneho riaditeľstva pre zdravie a bezpečnosť potravín a v neposlednom rade prostredníctvom vydávania a v prípade potreby aktualizovania všeobecných usmernení.

35. Hoci sa v Dohode o založení WTO/Dohode o uplatňovaní sanitárnych a fytosanitárnych opatrení odkazuje na texty kódexu týkajúce sa bezpečnosti potravín, členom WTO to nebráni prijímať iné normy, ak sú vedecky odôvodnené.

40. V rokoch nasledujúcich po zavedení všeobecného potravinového práva v roku 2002 sa v oblasti potravinového práva dosiahla vysoká úroveň harmonizácie⁹.

V oblasti potravinového práva zostáva čiastočne harmonizovaných relatívne málo oblastí¹⁰. Ak neexistuje úplná harmonizácia v tejto oblasti, analýza rizika sa vykonáva na vnútroštátnej úrovni. Hoci miera ochrany nie je v týchto prípadoch ohrozená, keďže všetky vnútroštátne opatrenia musia zabezpečovať vysokú mieru ochrany ľudí a zdravia a musia sa prijímať na základe zásady analýzy rizika podľa všeobecného potravinového práva, prijímanie takýchto vnútroštátnych opatrení môže mať za následok rozdiely, ktoré môžu negatívne ovplyvniť vnútorný trh¹¹. Tento vplyv sa v súčasnosti podrobnejšie posudzuje v množstve sektorových hodnotení.

41. Cieľom Komisie je zaistiť bezpečnosť bez zavádzania zbytočného zaťaženia alebo zložitosti a v plnej miere zaistiť bezpečnosť konečného použitia látok. Nepovažuje za potrebné vykonávať prierezové vyhodnotenie rizika.

42. Pozri odpoveď Komisie na bod 40.

Podľa kontroly vhodnosti sa vedecká kapacita úradu EFSA postupne zvyšovala. Celkovo to zodpovedalo zvyšujúcemu sa dopytu po vedeckom poradenstve. Úrad EFSA na základe prijímania vhodných opatrení postupne znižoval počet oneskorení a pokračuje v tom aj naďalej. Okrem toho, Komisia nedávno prijala legislatívny návrh, v ktorom sa okrem iného rieši dlhodobá udržateľnosť vyhodnocovania rizika EÚ v potravinovom reťazci¹².

⁹ Pracovný dokument útvarov Komisie s názvom Hodnotenie REFIT všeobecného potravinového práva [nariadenie (ES) č. 178/2002], SWD(2018) 38 final z 15.1.2018 („Kontrola vhodnosti“), s. 89.

¹⁰ Napríklad materiály prichádzajúce do styku s potravinami okrem plastov, výživové doplnky a potraviny s pridanými vitamínmi a minerálnymi látkami, pokiaľ ide o stanovenie maximálnych hladín látok, ako aj neúplné vykonávanie na úrovni EÚ vzhľadom na zdravotné a výživové tvrdenia, pokiaľ ide o rastliny.

¹¹ Pracovný dokument útvarov Komisie s názvom Hodnotenie REFIT všeobecného potravinového práva [nariadenie (ES) č. 178/2002], SWD(2018) 38 final z 15.1.2018 („Kontrola vhodnosti“), s. 89.

¹² Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o transparentnosti a udržateľnosti hodnotenia rizika EÚ v potravinovom reťazci, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 178/2002 [o všeobecnom potravinovom práve], smernica 2001/18/ES [o zámernom uvoľnení geneticky modifikovaných organizmov do životného prostredia], nariadenie (ES) č. 1829/2003 [o geneticky modifikovaných potravinách a krmivách], nariadenie (ES) č. 1831/2003 [o kŕmnych doplnkových látkach], nariadenie (ES) č. 2065/2003 [o udiarenských dochucovadlách], nariadenie (ES) č. 1935/2004 [o materiáloch v styku s potravinami], nariadenie (ES) č. 1331/2008 [o spoločnom postupe schvaľovania prídavných látok v potravinách,

43. Podľa kontroly vhodnosti všeobecného potravinového práva sa vnútroštátne potravinové právo zväčša prijíma na základe analýzy rizika. Ak tomu tak nie je, podľa konzultovaných príslušných orgánov členských štátov to možno pripísať výzvam, ktorým je potrebné čeliť pri uplatňovaní zásady analýzy rizika, ako sú napr. obmedzené dostupné zdroje. Náročnosť výziev sa líši v závislosti od jednotlivých prípadov. Existujú aj určité dôkazy o tom, že ak sa vnútroštátne opatrenia neprijali na základe analýzy rizika, boli následne zmenené alebo zrušené¹³.

44. V rámci, na základe ktorého konajú členské štáty, teda nariadenie (ES) č. 882/2004, je zakotvená koncepcia kontrol na základe rizika, ktorá je protikladom skúšania všetkých regulovaných látok.

45. Pri kontrole vhodnosti sa zistil nedostatok v oblasti dlhodobej udržateľnosti. Úrad EFSA sa venuje odbornej príprave v oblasti budovania kapacít a Komisia podporuje odbornú prípravu v oblasti vyhodnocovania rizika prostredníctvom iniciatívy Lepšia odborná príprava pre bezpečnejšie potraviny.

48. Pozri odpoveď Komisie na bod 41.

49. V skutočnosti sa majú všetky skupiny látok podrobiť úradnej kontrole. V čase presadzovania právnych predpisov je však dôležité uplatňovať prístup založený na vyhodnotení rizika, ktorý môže viesť k hlbším a častejším kontrolám rôznych skupín látok.

50. V obmedzenom počte čiastočne harmonizovaných oblastí musia všetky prijaté vnútroštátne opatrenia vychádzať zo zásady analýzy rizika a zabezpečovať vysokú mieru ochrany verejného zdravia. Komisia súhlasí s Európskym dvorom audítorov, že členské štáty by nemali zo svojich kontrol vylučovať regulované výrobky.

53. Podľa článku 6 nariadenia o všeobecnom potravinovom práve musí vnútroštátne potravinové právo vychádzať zo zásady analýzy rizika, preto bezpečnosť potravín nie je ohrozená.

56. Keďže na regulovaných zložkách potravín neboli vykonané žiadne audity, Komisia nemala príležitosť vypracovať odporúčania (ak by boli potrebné) pre členské štáty. Komisia však v rokoch 2015 a 2016 vykonala množstvo zisťovacích misií týkajúcich sa prídavných látok v potravinách a dymových aróm. Zisťovacie misie vzhľadom na svoju podstatu neobsahujú odporúčania. Výsledky týchto misií poslúžili pri vypracovaní súhrnnej správy, ktorá bola zverejnená v roku 2017. V tejto správe sa podrobne uvádzali rôzne opatrenia, ktoré prijala Komisia na základe výsledkov misií, a zdôrazňovali príležitosti na zlepšenie pri vykonávaní úradných kontrol členskými štátmi. V roku 2018 okrem toho Komisia začala sériu auditov v šiestich členských štátoch, v rámci ktorých hodnotila ich systém úradných kontrol látok zlepšujúcich vlastnosti potravín [prídavných látok v potravinách, (dymových) aróm a niektorých zložiek potravín s aromatickými vlastnosťami], pričom správy z nich obsahujú odporúčania pre členské štáty.

58. Celkovo existuje dostatok dôkazov, že potraviny živočíšneho pôvodu sú vo všeobecnosti pre verejnosť a zdravie zvierat potenciálne rizikovejšie (najmä z mikrobiologického hľadiska) ako potraviny rastlinného pôvodu.

60. Príslušné orgány členských štátov vykonávajú pravidelné úradné kontroly potravín neživočíšneho pôvodu dovážaných do Únie na vhodnom mieste, napríklad na mieste vstupu tovaru do Únie, a to na základe vnútroštátnych plánov kontroly vzhľadom na potenciálne riziká, pričom tieto kontroly musia pokrývať všetky hľadiská potravinového práva [pozri článok 15 ods. 1 a ods. 2 nariadenia (ES) č. 882/2004].

potravinárskych enzýmov a potravinárskych aróm], nariadenie (ES) č. 1107/2009 [o prípravkoch na ochranu rastlín] a nariadenie (EÚ) 2015/2283 [o nových potravinách], COM/2018/0179 final z 11.4.2018.

¹³ Pracovný dokument útvarov Komisie s názvom Hodnotenie REFIT všeobecného potravinového práva [nariadenie (ES) č. 178/2002], SWD(2018) 38 final z 15.1.2018 („Kontrola vhodnosti“), s. 39.

66. Opatrenia prijímané členskými štátmi, t. j. odmietnutie zásielky a fakturovanie laboratórnych nákladov (a súvisiace oddialenie vstupu na trh) nie sú „bezplatné“ a slúžia na odrádzanie, resp. v podstate ako sankcie. Pre dotknutých prevádzkovateľov môžu mať aj potenciálne zmluvné dôsledky.

ZÁVERY A ODPORÚČANIA

72. Komisia uznáva, že niektoré právne ustanovenia sa zatiaľ nevykonávajú (maximálne úrovne obsahu vitamínov a minerálnych látok v doplnkoch) a niektoré vedecké metodiky, ako napríklad kumulatívne expozície, zatiaľ nie sú v dôsledku vedeckej zložitosti k dispozícii. V článku 14 ods. 9 všeobecného potravinového práva sa uvádza, že ak neexistujú konkrétne ustanovenia Únie, potravina sa bude považovať za bezpečnú, ak sa zhoduje s konkrétnymi ustanoveniami vnútroštátneho potravinového práva členského štátu, na území ktorého sa potravina predáva v súlade s ustanoveniami zmluvy týkajúcimi sa voľného pohybu tovaru. V oblastiach, v ktorých vykonávanie ešte prebieha, preto nie je miera ochrany pred chemickými nebezpečenstvami ohrozená.

Komisia súhlasí s tým, že dochádza k oneskoreniam, a to najmä v oblasti regulovaných zložiek potravín. V súčasnosti prebieha vykonávanie programu REFIT v právnych predpisoch týkajúcich sa pesticídov a v nedávno prijatom legislatívnom návrhu Komisie, ktorým sa mení všeobecné potravinové právo, sa okrem iného rieši dlhodobá udržateľnosť vyhodnotenia rizika EÚ v potravinovom reťazci, a konkrétnejšie vedecká kapacita úradu EFSA¹⁴.

73. Z kontroly vhodnosti vyplynulo, že vyššia efektívnosť sa zabezpečila aj rozdelením zodpovedností medzi súkromným sektorom a verejnými kontrolnými orgánmi. Súkromný sektor je zodpovedný predovšetkým za súlad s potravinovým právom a za vykonávanie „vlastných kontrol“. Verejné kontrolné orgány zodpovedajú za vykonávanie úradných kontrol. Toto rozdelenie umožnilo verejným kontrolným orgánom vypracovať harmonizovanejší a lepšie zacielený prístup k úradným kontrolám založený na vyhodnotení rizika, pri ktorom sa v prípade spoľahlivosti zohľadňujú súkromné kontroly.

Odporúčanie 1 – Preskúvanie legislatívy a zlepšenie komplementárnosti medzi súkromnými a verejnými systémami kontroly

a) Komisia odporúča prijíma.

Komisia sa jednoznačne zaviazala neustále hodnotiť právne predpisy EÚ prostredníctvom svojho programu REFIT s cieľom identifikovať oblasti na zlepšenie. V súčasnosti sa vykonáva alebo sa v blízkej budúcnosti plánuje vykonať množstvo sektorových hodnotení v oblasti potravinového práva.

Komisia nedávno prijala legislatívny návrh, ktorým sa mení všeobecné potravinové právo a ďalších osem sektorových aktov zaoberajúcich sa okrem iného dlhodobou udržateľnosťou vyhodnotenia rizika EÚ v potravinovom reťazci, a konkrétnejšie vedeckou kapacitou Európskeho úradu pre bezpečnosť potravín (EFSA)¹⁵.

¹⁴ Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o transparentnosti a udržateľnosti hodnotenia rizika EÚ v potravinovom reťazci, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 178/2002 [o všeobecnom potravinovom práve], smernica 2001/18/ES [o zámernom uvoľnení geneticky modifikovaných organizmov do životného prostredia], nariadenie (ES) č. 1829/2003 [o geneticky modifikovaných potravinách a krmivách], nariadenie (ES) č. 1831/2003 [o kŕmnych doplnkových látkach], nariadenie (ES) č. 2065/2003 [o udiarenských dochucovadlách], nariadenie (ES) č. 1935/2004 [o materiáloch v styku s potravinami], nariadenie (ES) č. 1331/2008 [o spoločnom postupe schvaľovania prídavných látok v potravinách, potravinárskych enzýmov a potravinárskych aróm], nariadenie (ES) č. 1107/2009 [o prípravkoch na ochranu rastlín] a nariadenie (EÚ) 2015/2283 [o nových potravinách], COM/2018/0179 final z 11.4.2018.

¹⁵ Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o transparentnosti a udržateľnosti hodnotenia rizika EÚ v potravinovom reťazci, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 178/2002 [o všeobecnom potravinovom

Podľa názoru Komisie nie je v oblastiach, v ktorých vykonávanie ešte prebieha, miera ochrany pred chemickými nebezpečenstvami ohrozená.

b) Komisia odporúčanie prijíma.

Komisia konštatuje, že v novom nariadení o úradných kontrolách [nariadenie (EÚ) 2017/625], ktoré sa uplatňuje od 14. decembra 2019, sa v článku 9 ods. 1 písm. d) uvádza, že príslušné orgány vykonávajú úradného kontroly, pri ktorých v prípade vhodnosti zohľadnia (okrem iného) súkromné systémy zabezpečenia kvality.

Komisia sa (v rámci svojho mandátu) usiluje o podporu príslušných orgánov členských štátov pri vykonávaní tohto ustanovenia. Pri súčasnom úsilí o vypracovanie terciárneho právneho predpisu sa zohľadňujú potreby uvedené v nariadení, a najmä komplementárnosť zodpovedností orgánov členských štátov a súkromného sektora.

Odporúčanie 2 – Zachovanie rovnakej miery uistenia za potraviny vyprodukované v EÚ a dovezené do EÚ

Komisia odporúčanie prijíma.

V oblasti rezíduí pesticídov sa v nariadení EÚ o maximálnych hladinách rezíduí uvádza rovnaká miera ochrany spotrebiteľa pri všetkých potravinách bez ohľadu na ich pôvod, keďže pre všetky výrobky je stanovený len jeden súbor maximálnych hladín rezíduí (MRL). V súčasnosti prebieha hodnotenie REFIT tohto právneho predpisu. Správa pre Európsky parlament a Radu o pesticídoch a ich rezíduách bude vypracovaná v roku 2019. Zo všeobecnejšieho hľadiska bude rámec EÚ naďalej poskytovať rovnakú mieru uistenia za potraviny vyprodukované v EÚ a dovezené do EÚ, pretože sa budú prísne dodržiavať už stanovené právne požiadavky.

76. Komisia má od roku 2005 zavedené systematické postupy pre následné činnosti po vydaní odporúčaní vyplývajúcich z auditu a v prípade, že pretrváva nesúlad s pravidlami EÚ, možno využiť dôraznejšie presadzovanie práva.

Komisia sa usiluje posilniť svoje postupy monitorovania a presadzovania všetkých právnych predpisov v oblasti potravín a zdravia, ktoré sa budú týkať následných činností po vydaní odporúčaní vyplývajúcich z auditov Komisie.

Odporúčanie 3 – Uľahčovanie jednotného uplatňovania potravinového práva EÚ

a) Komisia odporúčanie prijíma a zväzi poskytnutie usmernenia tam, kde to bude vhodné.

b) Komisia odporúčanie prijíma.

Komisia už intenzívnejšie využíva existujúci audit a následné činnosti nato, aby tretie krajiny viedla k dodržiavaniu požiadaviek EÚ na dovoz.

práve], smernica 2001/18/ES [o zámernom uvoľnení geneticky modifikovaných organizmov do životného prostredia], nariadenie (ES) č. 1829/2003 [o geneticky modifikovaných potravinách a krmivách], nariadenie (ES) č. 1831/2003 [o kŕmnych doplnkových látkach], nariadenie (ES) č. 2065/2003 [o udiarenských dochucovadlách], nariadenie (ES) č. 1935/2004 [o materiáloch v styku s potravinami], nariadenie (ES) č. 1331/2008 [o spoločnom postupe schvaľovania prídavných látok v potravinách, potravinárskych enzýmov a potravinárskych aróm], nariadenie (ES) č. 1107/2009 [o prípravkoch na ochranu rastlín] a nariadenie (EÚ) 2015/2283 [o nových potravinách], COM/2018/0179 final z 11.4.2018.

AUDÍTORSKÝ TÍM

V osobitných správach EDA sa predkladajú výsledky jeho auditov, ktoré sa týkajú politik a programov EÚ alebo tém riadenia súvisiacich s konkrétnymi rozpočtovými oblasťami. EDA vyberá a navrhuje tieto audítorské úlohy tak, aby mali maximálny dosah, pričom sa zohľadňujú riziká pre výkonnosť či zhodu, výška súvisiacich príjmov alebo výdavkov, budúci vývoj a politický a verejný záujem.

Túto správu prijala audítorská komora I, ktorej predsedá člen Dvora audítorov Nikolaos Milionis a ktorá sa špecializuje na udržateľné využívanie prírodných zdrojov. Audit viedol člen EDA Janusz Wojciechowski a podporu mu poskytli vedúca kabinetu Kinga Wisniewska-Danek, ataše kabinetu Katarzyna Radecka-Moroz, hlavný vedúci Michael Bain, vedúca úlohy Maria Eulàlia Reverté i Casas, zástupkyňa vedúcej úlohy Päivi Piki, audítori Ioannis Papadakis, Manuel Dias Ferreira Martins a Ermira Vojka a asistentka Terje Teppan-Niesen. Jazykovú podporu poskytli Philippe Colmant, Vesna Marn a Michael Pyper.

Zľava doprava: Eulàlia Reverté i Casas, Katarzyna Radecka-Moroz, Janusz Wojciechowski, Michael Bain, Päivi Piki, Manuel Dias Ferreira Martins.

Udalosť	Dátum
Schválenie memoranda o plánovaní auditu/začiatok auditu	29.11.2017
Oficiálne zaslanie návrhu správy Komisii (alebo inému kontrolovanému subjektu)	27.9.2018
Schválenie konečnej správy po námietkovom konaní	14.11.2018
Prijatie oficiálnych odpovedí Komisie (alebo iného kontrolovaného subjektu) vo všetkých jazykoch	2.12.2018

PDF ISBN 978-92-847-1558-9

doi:10.2865/621484

QJ-AB-18-032-SK-N

HTML ISBN 978-92-847-1539-8

doi:10.2865/952650

QJ-AB-18-032-SK-Q

Bezpečnosť potravín je pre EÚ vysokou prioritou a zasahuje všetkých občanov. EÚ sa snaží chrániť svojich občanov pred nebezpečenstvami, ktoré môžu byť prítomné v potravinách. Kontrolovali sme, či má model EÚ pre bezpečnosť potravín pevný základ a či je náležite uplatňovaný, najmä pokiaľ ide o chemické nebezpečenstvá. Zistili sme, že model má pevný základ, je uznávaný na celom svete a európski občania sa tešia jednej z najvyšších mier záruky bezpečnosti potravín vo svete. Takisto sme však zistili, že model EÚ pre bezpečnosť potravín je preťažený a čelí určitým výzvam. Komisii predkladáme odporúčania k tomu, ako tieto výzvy riešiť a ako zlepšiť fungovanie modelu bezpečnosti potravín.

EURÓPSKY
DVOR
AUDÍTOROV

Úrad pre publikácie

EURÓPSKY DVOR AUDÍTOROV
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxemburg
LUXEMBURSKO

Tel. +352 4398-1

Otázky: eca.europa.eu/sk/Pages/ContactForm.aspx
Webová stránka: eca.europa.eu
Twitter: @EUAuditors

©Európska únia, 2019.

V prípade použitia či šírenia fotografií a iných materiálov, na ktoré sa nevzťahujú autorské práva Európskej únie, je potrebné žiadať povolenie priamo od držiteľov autorských práv.